

1879α

Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ — Γ. ΚΑΛΑΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

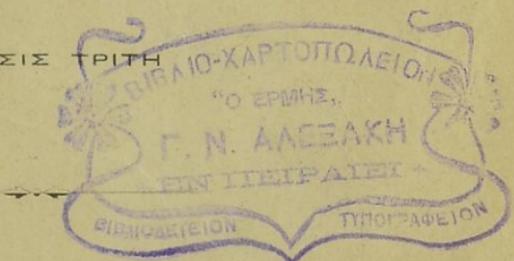
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ΕΝ ΤΩΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΙ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1905—1910

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1908

Τὸν Τρωικὸν πόλεμον καὶ τὸν Ὀδυσσέως τὰ παθήματα ἔξυ-
μησε θαυμασίως ὁ μέγας ποιητὴς Ὅμηρος εἰς τὰ δύο ἔξοχα
ποιήματά του, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν.

Ο Τρωικὸς πόλεμος συνέδη περὶ τὸ 1184 πρὸ Χριστοῦ.

Σ. Μαντεῖα.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλῆνες ἐπίστευον ὅτι οἱ θεοὶ ἐφανέρωνον εἰς
τοὺς ἀνθρώπους διὰ διαιφόρων μέσων τὴν θέλησίν των καὶ ὅτι
ἔμελλε νὰ γίνῃ· καὶ διὰ τοῦτο παρετήρουν μετὰ προσοχῆς τὴν
πτῆσιν τῶν πτηνῶν, ἐὰν δηλαδὴ ἐπέτων ταῦτα ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ ἀρι-
στερῶν, τὸν καπνὸν τῆς θυσίας, ἀν ἀνέβαινεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ
διεσκορπίζετο, τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων, ὅπως μέχρι σήμερον
ἀκόμη πράττουσιν οἱ ποιμένες βλέποντες τὴν πλάτην τοῦ φητοῦ
ἀρνίου· ἐξήγουν τὰ ὄνειρα καὶ ἐξ ὅλων τούτων ἐμάντευον τὴν
θείαν θέλησιν καὶ ἀνεύρισκον τὰς συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας τῶν
θεῶν.

Εἶχον προσέτι καὶ τὰ μαντεῖα ἢ χρηστήρια, εἰς τὰ διποῖα θεός
τις διὰ τοῦ ἱερέως ἢ ἱερείας προέλεγεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ
μέλλοντα. Τοιαῦτα μαντεῖα ὑπῆρχον πολλά· ἐπισημότερον ἦτο τὸ
ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ διποίον δχι μόνον οἱ Ἑλλῆνες
ἀλλὰ καὶ οἱ βάρβαροι ἐτίμων. Τοὺς χρησμοὺς ἔδιδεν ἱερεῖα Πυθία
ἐνομαζομένη. Ἡ Πυθία πρῶτον ἐλούετο εἰς τὴν Κασταλίαν κρή-
νην καὶ ἐπειτα ἀνέβαινε τὸν ἱερὸν τρίπουν μασῶσα ναρκωτικὰ
φύλλα δάφνης. Οἱ τρίπους ἦτο ἐστημένος ὑπεράνω χάσματος, ἀπὸ
τοῦ διποίου ἐξήρχοντο βαρεῖαι καὶ πυκναὶ ἀναθυμιάσεις. Ἐκεῖ ἡ
Πυθία ἥρχετο εἰς ἔκτασιν καὶ παραζάλην, ὡρθοῦντο αἱ τρίχες της,
ἐτρεμον σπασμωδικῶς τὰ μέλη της καὶ προέφερεν ἀσυναρτήτους
λέξεις, αἴτινες ἐσημειοῦντο ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ ἀπετέλουν τὸν
χρησμόν. Οἱ χρησμοὶ πολλάκις ἤσαν ἀδέβαιοι καὶ διφορούμενοι.

Σ. Ἀγῶνες.

Οἱ Ἑλλῆνες ἡσχολοῦντο πολὺ εἰς τὴν γυμναστικήν, ἥτις
μορφόνει τὸ σῶμα καὶ καλλύνει τὰ μέλη αὐτοῦ. Δὲν ὑπῆρχε πόλις

Ἐλληνικὴ μὲν ἔχουσα γυμνάσιον κατάδενδρον καὶ πλουσίως ἐστολισμένον. Ἡ ἀγάπη τῶν Ἐλλήνων εἰς τὴν γυμναστικὴν ἐφαίνετο κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Θεῶν. Εἰς τὰς θρησκευτικὰς ταύτας πανηγύρεις ἐκτὸς τῶν θυσιῶν, τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν μουσικῶν χορῶν, ἐτελοῦντο καὶ ἀγῶνες, κατὰ τοὺς διποίους ἔδραβεντο ἡ ἀνδρεία, ἡ εὐρυθμία τοῦ σώματος καὶ ἡ ταχύτης καὶ εὐστροφία περὶ τὸν δρόμον. Τοιοῦτοι ἀγῶνες ἐγίνοντο εἰς δλας τὰς ἐλληνικὰς πόλεις. Ὑπῆρχον διμως καὶ ἀγῶνες πανελλήνιοι, εἰς τοὺς διποίους προσῆρχοντο ἀπὸ δλας τὰ μέρη τῆς Ἐλλάδος διὰ νὰ ἀγωνισθῶσιν ἡ νὰ ἔρωσι τοὺς ἀγῶνας. Οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες ἦσαν τέσσαρες· τὰ "Ισθμία, τὰ Πύθια, τὰ Νέμεια καὶ τὰ Ὀλύμπια.

Τὰ "Ισθμία ἐτελοῦντο τὸ ἔαρ καθ' ἔκαστον τρίτον ἔτος εἰς τὸν ισθμὸν τῆς Κορίνθου πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Οἱ νικηταὶ ἐλάμβανον ὡς ἀθλὸν θαλερὸν στέφανον σελίνου.

Τὰ Πύθια ἐτελοῦντο καθ' ἔκαστον τέταρτον ἔτος ἐν Δελφοῖς κατὰ μῆνα Αὔγουστον ἡ Σεπτέμβριον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἰς τοὺς νικητὰς ἐδίδετο ὡς ἀθλὸν στέφανος δάφνης.

Τὰ Νέμεια ἐτελοῦντο ἐν τῇ πεδιάδι Νεμέᾳ τῆς Ἀργολίδος καθ' ἔκαστον τρίτον ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. Ὁ διδόμενος εἰς τὸν νικητὴν στέφανος ἦτο συνήθως ἐκ σελίνου.

"Αλλ' οὐδεὶς τῶν πανελληνίων ἀγώνων ἦδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ Ὀλύμπια. Ἔτελοῦντο δὲ ταῦτα ἀνὰ πέμπτον ἔτος εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ὀλυμπίας, δόπου ὑπῆρχεν δ περίφημος ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός. "Οτε ἐπληγσάζεν ἡ ἑορτὴ τῶν Ὀλυμπίων, ἔπαιε πᾶσα ἔχθροπραξία. Οἱ δὲ ἀγῶνες ἦσαν δ δρόμος, δ δίσκος (λιθάρι), τὸ ἄλμα (πήδημα), ἡ πάλη, τὸ ἀκόντιον, ἡ πυγμὴ (ἀγῶν διὰ τῶν γρόνθων) καὶ ἡ ἀρματοδρομία. Ἡ νίκη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων ἡ μεγίστη τιμὴ καὶ ὅχι μόνον οἱ νικηταὶ καὶ ἡ οἰκογένειά των, ἀλλὰ καὶ ἡ πατρὶς των ἐδίξαζετο· πόλεις τινὲς διποδεχόμεναι τὸν νικητήν, ἐκρήμνιζον μέρος τοῦ τείχους διὰ νὰ εἰσέλθῃ, δηλοῦσαι μὲ τοῦτο ὅτι, ὅταν ἔχωσι τοιούτους ἄνδρας, περιττὰ εἶνε τὰ τείχη.

"Ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲν ἐπεδεικνύετο μόνον ἡ σωματικὴ ἴκανότης, ἀλλὰ καὶ ἡ πνευματική, διότι, καθ' ἄς ὥρας δὲν ἐτελοῦντο ἀγῶνες, ἐκρίνοντο ὑπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ συνηθροισμένων Ἐλλήνων τὰ ἀριστουργήματα διαφόρων ποιητῶν καὶ πεζογράφων καὶ ἐγίνοντο γνωστὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἐλλάδα τὰ ὄνόματα αὐτῶν.

9. Κάθοδος τῶν Ἡρακλεῖδῶν.

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους ἐκαλοῦντο Ἡρακλεῖδαι. Οὗτοι ἔκδιωχθέντες ἐκ τοῦ "Ἀργους ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως, κατέψυγον εἰς τὴν Δωρίδα. Οὐδέποτε δῆμως ἐλησμόνησαν οὗτοι τὰς κτήσεις τῶν προγόνων αὐτῶν, τῶν υἱῶν τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλὰ διεξεδίκουν ταύτας. Ἐπὶ τέλους δὲ οἱ Ἡρακλεῖδαι Τήμενος, Κρεσφόντης καὶ Ἀριστοδόμηος συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Δωριέων εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ μετὰ αἴματηροὺς καὶ μακροχρονίους ἀγώνας ἔγιναν κύριοι αὐτῆς, πλὴν τῆς Ἀρκαδίας καὶ διλίγων ἀλλων μερῶν. Τότε οἱ τρεῖς ἀρχηγοὶ διεμοιράσθησαν διὰ κλήρου τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν· καὶ ὁ μὲν Τήμενος ἔλαβε τὴν Ἀργολίδα, ὁ Κρεσφόντης τὴν εὔφορον Μεσσηνίαν καὶ ὁ Προκλῆς καὶ ὁ Εὐρυσθένης, οἱ διδυμοὶ υἱοὶ τοῦ ἀποθανόντος Ἀριστοδήμου, τὴν Λακωνίαν ἐκ τούτου δὲ ἐπεκράτησε νὰ ἔχῃ ἡ Σπάρτη δύο βασιλεῖς. Η κατάκτησις τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Δωριέων συνέβη τὸ χιλιοστὸν περίπου πρὸ Χριστοῦ ἔτος.

Οἱ Δωριεῖς γενόμενοι κύριοι τῆς Λακωνίας κατέκησαν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ὠνομάσθησαν Σπαρτιᾶται· ἀπὸ δὲ τοὺς ἐντοπίους κατοίκους δσοι μὲν ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς κατακτητὰς ἄνευ ἀντιστάσεως, δὲν ἀπώλεσαν τὴν προσώπικὴν ἐλευθερίαν των, διετήρησαν τὰ κτήματά των καὶ ἔγιναν ὑπήκοοι τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης· οὗτοι ὠνομάσθησαν Λακεδαιμόνιοι ἢ Περίοικοι, διότι κατώκουν εἰς τὰ περίχωρα τῆς Σπάρτης· δσοι δὲ ὑπετάχθησαν μετὰ ἔνοπλον ἀντίστασιν, ἔγιναν δούλοι τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ὠνομάσθησαν Εἶλωτες.

10. Η Σπάρτη καὶ ὁ Λυκούργος.

Ἡ Σπάρτη ἐνωρὶς ἀπέκτησε μεγάλην στρατιωτικὴν δύναμιν, τοῦτο δὲ ὀφείλεται εἰς τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου.

‘Ο Λυκούργος (880 π. Χρ.) ήτο δε νεώτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου. Οὐδὲν μετά τινα ἔτη ἀπέθανε καὶ οὗτος ἀφήσας τὴν σύζυγόν του ἔγκυον. Τότε παρέλαβε τὴν βασιλείαν δε τὸν Λυκούργος. “Οτε δημοσίη ἡ χήρα τοῦ Πολυδέκτου ἐγένετον υἱόν, δε τὸν Λυκούργος παρηγήθη τῆς βασιλείας καὶ ἀνεκήρυξε βασιλέα τὸν νεογέννητον ἀνεψιόν του, δνομάσας αὐτὸν Χαρίλαον. Ἐξηκολούθει δὲ νὰ κυβερνᾷ τὴν Δακωνίαν ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου ἀνεψιοῦ του, μέχρις οὐδὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Κρήτην καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ἵνα σπουδάσῃ τοὺς νόμους διαφόρων ἐθνῶν. Ἐπιστρέψας δὲ μετὰ δεκαεπτὰ ἑτῶν ἀπουσίαν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εὑρὼν αὐτὴν εἰς ὅχι εὐχάριστον κατάστασιν ἔνεκα ἐμψυλίων ταραχῶν, ἀπεφάσισε νὰ συντάξῃ νόμους, δημοσίης ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του ἐκ τῆς οἰκτρᾶς ταύτης καταστάσεως.

11. Νομοθεσία τοῦ Λυκούργου.

Οὐδὲν μπῆρχον εἰς τὴν Σπάρτην. Αμφότεροι δὲ οἱ βασιλεῖς ἦσαν καὶ πρόεδροι τῆς Γερουσίας, ἥτις συνίστατο ἐξ εἴκοσι καὶ δικτύης γερόντων ὑπερβάντων τὸ ἑγκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των ἑξελέγοντο δὲ οἱ γέροντες οὓτοι ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ λαοῦ καὶ ἦσαν ισόδιοι ἐν τῇ ἀρχῇ. Η Γερουσία εἶχεν εἰς χειράς της ἀπασαν τὴν κυβέρνησιν καὶ ὅχι μόνον ἐδίκαζε περὶ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου, ἀλλὰ καὶ ἀπεφάσιζε περὶ πολέμου, εἰρήνης καὶ συνθηκῶν. Αἱ ἀποφάσεις δημοσίης αὐτῆς τότε μόνον ἐπραγματοποιοῦντο, ὅτε παρεδέχετο ταύτας καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ λαοῦ.

Η ἐκκλησία τοῦ λαοῦ ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ὑπερβάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας Σπαρτιατῶν, συνήρχετο ἐν ὑπαίθρῳ ἀπαξιοῦ μηνὸς κατὰ πᾶσαν πανσέληνον καὶ ἀπεδέχετο ἡ ἀπέρριπτε τὰ ὑπὸ τῆς Γερουσίας προτεινόμενα. Υπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ λαοῦ ἑξελέγοντο κατ’ ἔτος καὶ πέντε ἔφοροι, οἱ δημοσίοι κατ’ ἀρχὰς εἶχον περιωρισμένην ἔξουσίαν, βραδύτερον δημοσίης συνεκέντρωσαν εἰς ἑαυ-

τοὺς τὴν ἀνωτάτην ἀρχήν, ἐνώπιον τῆς ὁποίας καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔδιδον λόγον τῶν πράξεών των.

Οἱ Λυκοῦργοις διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας Ἰσους μεταξύ των, διήρεσε τοὺς εὐφορωτέρους ἀγροὺς εἰς ἐννέα χιλιάδας ἵσας μερίδας, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, τὸ δὲ ἄλλο μέρος εἰς τριάκοντα χιλιάδας μερίδας, τὰς ὁποίας ἔλαθον οἱ περίοικοι. Ἀπηγορεύθη δὲ ἡ διανομὴ καὶ ἡ πώλησις αὐτῶν. Ἡ μερὶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς μετεβιβάζετο εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν, ὅστις ὥφειλε νὰ διατρέψῃ καὶ τὰ λοιπὰ τῆς οἰκογενείας μέλη. Τὰς γαίας τῶν Σπαρτιατῶν ἐκαλλιέργουν οἱ Εἴλωτες.

Οἱ Δυκοῦργοις διὰ νὰ περιορίσῃ τὴν πολυτέλειαν καὶ τρυφηλότητα, κατήργησε τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα καὶ ἐπέτρεψε νὰ κυκλοφορῶσι μόνον σιδηρᾶ, τὰ ὁποῖα τόσον βαρέα ἦσαν, ὥστε διὰ νὰ μεταφέρῃ τις ποσότητά τινα, ἐπρεπε νὰ τὰ φορτώσῃ ἐφ' ἀμάξης. Ἀπηγόρευσε τὸ ἐμπόριον, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας διέταξε νὰ φορῶσι πάντες τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἐνδύματα καὶ νὰ τρώγωσιν εἰς δημοσίας τραπέζας, συσσίτια καλουμένας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπεκλείετο πᾶσα πολυτέλεια καὶ τρυφή. Τὸ κυριώτερον φαγητὸν εἰς τὰς τραπέζας ταύτας ἦτο ὁ μέλας ζωμός. Υπεχρέωσεν ἀπανταξ τοὺς Σπαρτιάτας ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας νὰ γυμνάζωνται εἰς διαφόρους σωματικὰς ἀσκήσεις. Οἱ ξένοις εἰσερχόμενος εἰς τὴν Σπάρτην ἐνόμιζεν ὅτι εὑρίσκετο ἐντὸς στρατοπέδου, ὅτι γίνονται παρασκευαί, πολέμου ἐπικειμένου.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Δυκοῦργου οἱ παιδεῖς τῶν Σπαρτιατῶν ἐδιδάσκοντο νὰ εἰνε σειμοὶ κατὰ τὸ ἥθος, νὰ ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα, νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς νόμους καὶ νὰ σέβωνται καὶ τιμῶσι τοὺς γέροντας. Ἐνώπιον μεγαλυτέρων οὐδέποτε ὥμιλουν, ἐκτὸς ἐὰν ἥρωτῶντο ἀπεκρίνοντο δὲ συντόμως καὶ συνετῶς. Ἀνετρέφοντο δὲ μετὰ μεγάλης σκληραγγίας. Συνείθιζον νὰ ὑποφέρψουν εὐκόλως τὴν πεῖναν καὶ τὴν δίψαν, τὸ ψῦχος καὶ τὴν θερμότητα. Ἐλάμβανον δλίγην τροφὴν καὶ ἀπλουστάτην. Ἐφόρουν θέρος καὶ χειμῶνα τὸ αὐτὸν ἐνδυμα, ἐκοιμῶντο ἐπὶ στρωμάτων ἐκ καλάμων, τοὺς ὁποίους ἔκοπτον μὲ τὰς χειράς των ἀπὸ τὰς ὅχθας τοῦ Εὐ-

ρώτα, ἐθάδιζον ἀσκεπεῖς καὶ ἀνυπόδητοι, εἰχον τὴν κεφαλὴν σύρριζα ἔξυρισμένην, ἐλούντο καθ' ἑκάστην καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος εἰς τὸν ποταμὸν Εὐρώταν καὶ ἔψαλλον μόνον φόρματα πολεμικά, ἔξυμνουντα τὴν ἀνδρείαν τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντων.

Εἰς παροιοίας δὲ σχεδὸν ἀσκήσεις ὑπεβάλλοντο καὶ τὰ θήλεα καὶ καθίσταντο μητέρες ἀνδρεῖαι καὶ γενναῖαι, τίκτουσαι ῥωμαλέα καὶ μεγαλόψυχα τέκνα.

Ἡ αὐστηρὰ αὕτη ἀνατροφὴ καθίστα τοὺς Σπαρτιάτας ῥωμαλέους κατὰ τὸ σῶμα καὶ ἀνδρείους κατὰ τὴν ψυχήν. Ὁ Σπαρτιάτης ἐπρεπεν ἢ νὰ νικήσῃ ἢ νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὴν θέσιν, δῆπου ἐτάχθη νὰ πολεμήσῃ. Αἱ Σπαρτιάτιδες ἐγχειρίζουσαι τὴν ἀσπίδα εἰς τοὺς υἱούς των δὲν ἔτρεμον, δὲν ἔκλαιον, ἀλλ’ ἔλεγον ἢ τᾶν ἢ ἐπὶ τᾶς», ἦτοι «ἢ ταύτην νὰ φέρητε νικηταὶ ἢ ἐπὶ ταύτης νὰ σᾶς φέρωσι νεκρούς».

Οἱ νόμοι τοῦ Δυκούργου ἐπὶ πέντε σχεδὸν αἰῶνας ἀνέδειξαν τὴν Σπάρτην ἰσχυρὰν καὶ ἔνδοξον.

12. Πρώτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς τῶν Σπαρτιατῶν ἐφάνησαν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν πολέμοντος.

Οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἤσαν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Μεσσηνία ἦτο χώρα εὑφορος, οἱ Σπαρτιάται ἔξεστράτευσαν κατ' αὐτῆς καὶ κατέλαθον τὴν πόλιν Ἀμφειαν.

Οἱ Μεσσήνιοι ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Εὐφάγην ἀντεῖχον γενναίως εἰς τὰς προσβολὰς τῶν Σπαρτιατῶν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἤγαπάσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς πόλεις καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ φρούριον, τὸ δόποιον ἔκειτο ἐπὶ τῆς Ἰθώμης. Ἐκεῖ ἐποιορκοῦντο ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν. Ἐπειδὴ δὲ πολὺ ἐστενοχωροῦντο, ἥρωτησαν τὸ Μαντείον τῶν Δελφῶν τί νὰ πράξωσι· τὸ Μαντείον ἀπεκρίθη: «Ἡ Μεσσηνία θὰ σωθῇ, ἀν' θυσιασθῆ παρθένος ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους». Τότε ὁ μεγαλόψυχος Ἀριστόδημος ἐκουσίως προσέφερε τὴν θυγατέρα του καὶ μὲ τὰς ίδιας του χειρας ἐθυσίασεν αὐτὴν χάριν τῆς πατρίδος. Οἱ Μεσσήνιοι λαβόντες θάρρος ἐκ τούτου ἀπέκρουσαν τοὺς Σπαρτιάτας. Ἀλλ' εἰς φονικήν τινα μάχην ἔπεσεν ἀνδρείως μαχόμενος δι βασιλεὺς Εὐφάγης· οἱ Μεσσήνιοι τότε ἀγεκήρυξαν βασιλέα τὸν ἀνδρεῖον Ἀριστόδημον,

δστις πολλάκις εἰσέθαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ ἡρήμωνε τὴν χώραν. Ἀλλὰ μετά τινα καιρὸν οἱ Μεσσήνιοι πάλιν ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν πολλὰ δὲ σημεῖα ἐφανέρωνον ὅτι ἡ Μεσσηνία ἔμελλε νὰ ὑπόδουλωθῇ. "Οὐειρα φοβερὰ ἐτάραττον τὸν Ἀριστόδημον. Ἐπὶ τέλους νοήσας οὗτος ὅτι ματαίως ἐθυσίασε τὴν αόρην του, μετέδη ἀπηλπισμένος ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς καὶ ηύτοχειριάσθη.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστόδημου ἡ Ἰθώμη ἐκυριεύθη καὶ οὕτως ἡ Μεσσηνία ὑπετάγη εἰς τὸν Σπαρτιάτας. Ὁ πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος διήρκετε δεκαεννέα ἔτη (743—724).

13. Δεύτερος Μεσσηνεακὸς πόλεμος.

(685—668 π. Χρ.).

Οἱ Μεσσήνιοι ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐστέναζον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Σπάρτης. Ἀλλὰ τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας δὲν ἐσβέσθη εἰς τὰς ψυχάς των. Μετὰ τριάκοντα ἐννέα ἔτῶν δουλείαν ἐκλέξαντες ἀρχηγὸν τὸν ἀτρόμητον Ἀριστομένη ἐπανέστησαν καὶ ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας εἰς πολλὰς μάχας. Ὁ Ἀριστομένης τότε θέλων νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὸν έχθρον τὸν τρόμον, εἰσῆλθεν ἐν καιρῷ ἀσελήνου καὶ βροχερᾶς νυκτὸς εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ἐκρέμασεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιούκου Ἀθηνᾶς μίαν ἀσπίδα μὲ τὴν ἐπιγραφήν: «Οἱ Αριστομένης τῇ Ἀθηνᾶ ἐκ τῶν λαφύρων τῶν Σπαρτιατῶν».

Οἱ Σπαρτιάται ἰδόντες τὴν ἐπισύσαν τὴν ἀσπίδα ἐκυριεύθησαν ὑπὸ φόβου. Τότε κατὰ συμβουλὴν τοῦ Μαντείου ἐζήτησαν παρὰ τὸν Ἀθηναίων τὸν ποιητὴν Τυρταίον, δοτις διὰ τῶν ποιημάτων του κατώρθωσε νὰ ὑψώσῃ τὸ φρόνημα αὐτῶν καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ θάρρος εἰς τὰς ψυχάς των. Ἀλλ᾽ ἡ στρατηγικὴ ἵκανότης τοῦ Ἀριστομένους ἦτο τοιαύτη, ὥστε εἰς Μεσσήνιοι ἔγκοιλούθουν νὰ νικῶσι τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐπὶ τέλους ὅμως προδοθεὶς ὁ ἥρως ὑπὸ τοῦ συμμάχου του Ἀριστοκράτους, βασιλέως τῶν Ἀρκάδων, ἡγαγκάσθη νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὸ ἀπότομον ὅρος Εἰραν. Ἐκεῖ δὲ ἐπολέμησεν ἐπὶ ἔνδεκα ἔτη κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἡ Εἰρα ἐκυριεύθη διὰ προδοσίας ἐν καιρῷ βροχερᾶς νυκτός· οἱ ἐντὸς ὅμως τοῦ φρουρίου Μεσσήνιοι δὲν παρεδόθησαν, ἀλλ᾽ ὅρμήσαντες μὲ τὸ ξῖφος εἰς τὴν χειρα ὀιέσχισαν τὸν ἐχθρὸν καὶ ἐψυγον· καὶ ἄλλοι μὲν μετέθησαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἄλλοι δὲ εἰς Σικελίαν, ὅπου ἐκτισαν

τὴν πόλιν Μεσσήνην. Ο δὲ Ἀριστομένης μετέβη εἰς τὴν Ρόδον, εἴθιτα καὶ ἀπέθανε.

Τοιουτοτρόπως ἐτελείωσε καὶ ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος διαρκέσας περὶ τὰ δεκαεπτά ἔτη. Οἱ δὲ Σπαρτιῖται μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Μεσσηνίας ἐπέπεσον κατὰ τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀργείων καὶ ἐνίκησαν αὐτούς. Ἐκτοτε δὲ ἡ Σπάρτη ἔγινεν ἰσχυρὰ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀνέλαβε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πελοποννήσου.

14. Αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κόδρος.

Ἡ δύναμις τῶν Ἀθηνῶν ἤρχισε πολὺ βραδύτερον τῆς Σπάρτης. Αἱ Ἀθῆναι εἶγον κατ' ἀρχὰς βασιλεῖς τελευταῖος δὲ τῶν βασιλέων κυρῆς ἦτο ὁ μεγαλόψυχος Κόδρος, ὁ ὅποιος ἐκουσίως ἐθυσιάσθη χάρω τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος του.

Οἱ Δωριεῖς ἀφοῦ ἐκυρίευσαν δῆλην σχεδὸν τὴν Πελοπόννησον, ἐπειθύμησαν νὰ κατακτήσωσι καὶ τὴν Ἀττικὴν καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα ἐποιούρκησαν τὰς Ἀθῆνας. Τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἔδωκε χρησμόν, ὅτι θὰ νικήσῃ ὁ στρατός, τοῦ ὅποιου ὁ βασιλεὺς θὰ φονευθῇ.

Τὸν χρησμὸν τοῦτον μαθὼν ὁ γενναῖος καὶ φιλόπατρις Κόδρος ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ τὴν ζωὴν του ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος του. Ἐνδυθεὶς λοιπὸν ὡς χωρικός, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον καὶ ἐκτύπησεν ἐπίτηδες στρατιώτην τινά, ὅστις ὀργισθεὶς τὸν ἐφόνευσεν. Οἱ Δωριεῖς μαθόντες ὅτι ὁ φονευθεὶς ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος, ἀπηλπίσθησαν ἀνεχώρησαν ἀπρακτοί.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν φιλόπατριν βασιλέα των κατήργησαν τὸ βασιλικὸν ἀξιωμα, διότι οὐδένα ἐθεώρουν ἀντάξιον αὐτοῦ διάδοχον. Ἀνεκήρυξαν δὲ Ισόδιον ἄρχοντα τὸν Μέδοντα τὸν υἱὸν τοῦ Κόδρου. Βραδύτερον τὸ ἀξιωμα τοῦ ἄρχοντος ἴδιετο ὅχι Ισοδίως, ἀλλὰ διὰ δέκα μόνον ἔτη. Υστερώτερον δὲ ἀντὶ ἑνὸς ἐξελέγοντο ἐννέα ἄρχοντες δι' ἐν μόνον ἔτος (682 πρὸ Χρ.).

15. Σόλων ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν.

Εἰς τὰς Ἀθῆνας δὲν ὑπῆρχον νόμοι γραπτοί, ὅρζοντες τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν πολιτῶν ἔνεκα τούτου οἱ εὐγενεῖς

καὶ πλούσιοι, οἱ ὅποιοι εἰχον ἀπασαν τὴν δύναμιν εἰς τὰς χεῖράς των, κατεπίεζον τὸν πτωχὸν λαὸν καὶ ἔπραττον πολλὰς ὀδικίας. Ὁ λαὸς μὴ ὑποφέρων ἐπὶ τέλους τὴν κατάστασιν ταύτην, ἐξηγέρθη καὶ ἀπήγτησε παρὰ τῶν ἀρχόντων νὰ θέσωσι γραπτοὺς νόμους.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔζη ἐν Ἀθήναις ὁ Σόλων, καταγόμενος ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κόδρου, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Περιηγήθη δὲ πολλὰς χώρας καὶ ἐμελέτησε τοὺς νόμους καὶ τὰ ἥθη πολλῶν ἔθνων.

Πρὸς κατάπαυσιν τῶν ταραχῶν ἐξελέχθη ὁ Σόλων τῷ 594 π. Χ. ἀρχῶν καὶ διαλλακτῆς τῶν διαμαχομένων μερῶν καὶ ἐδέθη εἰς αὐτὸν ἀπεριόριστος ἔξουσία νὰ συντάξῃ νόμους.

Ο Σόλων πρῶτον πάντων ἔθεσε νόμον, διτις αὐστηρῶς ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς δανειστὰς νὰ ἔχωσι δούλους τοὺς πτωχοὺς δψειλέτας των ἢ νὰ πωλῶσιν αὐτούς, δταν δὲν δύνανται εἰς τὴν ὀρισμένην προθεσμίαν νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη των. Οὕτω δὲ ἥλευθερώθησαν ὄλοι, δσοι εἰχον γίνει δούλοι ἔνεκα χρέους. Ἐπειτα διὰ δημιοσίων χρημάτων ἐξηγοράσθησαν πάντες οἱ πολῖται Ἀθηναῖοι, δσοι εἰχον πωληθῆ εἰς ξένας χώρας καὶ ἀπηγορεύθη τοι λαϊποῦ ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἢ ὡς δούλου πώλησις Ἀθηναῖοι πολίτου. Ὅσοι δὲ ἐχρεώστουν ἔχοντες ὑποθήκην τὰ κτήματά των καὶ τούτους ἀνεκούφισεν ὁ Σόλων ἐλαττώσας τοὺς βαρεῖς τόκους καὶ εὔκολυνας τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν.

Ἄλλος νόμος τοῦ Σόλωνος διήρεσε τοὺς πολίτας εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως τοῦ εἰσοδήματος, τὸ δποῖον εἶχεν ἕκαστος, καὶ ὤρισε τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα ἑκάστης τάξεως.

Η Ἐκκλησία τοῦ δῆμου διὰ τῶν νόμων τοῦ Σόλωνος ἀπετελεῖτο ἐξ ὄλων τῶν ἔλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἥλικιας ἀνω τῶν εἰκοσιν ἑτῶν. Ἀπεφάσιζε δὲ ἡ Ἐκκλησία αὕτη περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ περὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ὑποθέσεων. Πᾶσα δμως ὑπόθεσις, ἡ ὅποια ἐμελλε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, συνεζητεῖτο πρότερον καὶ ἐνεκρίνετο ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Η δὲ Βουλὴ ἀπετελεῖτο ἐκ τετρακοσίων βουλευτῶν, ἦτοι ἐξ ἑκατὸν ἐξ ἑκάστης φυλῆς. Ἐξελέγοντο δὲ οἱ βουλευταὶ δι' ἐν ἔτος ἐκ τῶν πολιτῶν τῶν ὑπερβάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἥλικιας των καὶ ἀνηκόντων εἰς τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις.

Ο Ἀρειος Πάγος ἦτο τὸ ἀνώτατον δικαστήριον καὶ συνεδρίαζεν εἰς τὸν διμώνυμον λόφον πρὸς δυσμάς τῆς Ἀκροπόλεως.

“Ο Σόλων ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιθλέπῃ τὴν ἀκριβῆ τίρησιν τῶν νόμων καὶ τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων προσέτι δὲ νὰ ἐπιτηρῇ τὰ ἥθη καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν πολιτῶν καὶ νὰ τιμωρῇ τοὺς παρεκτρεπομένους.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδῶν δὲν ἐφρόντιζεν ἀποκλειστικῶς ἡ πολιτεία μόνον, δῶς ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς. Ἐδιδάσκοντο δὲ οἱ παῖδες τὴν μουσικὴν καὶ τὴν γυμναστικήν, καὶ ἐκείνη μὲν ἀπέθλεπεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος, ἡ δὲ γυμναστικὴ εἰς τὴν ἀσκησιν τοῦ σώματος.

Τούτους καὶ πολλοὺς ἄλλους σοφοὺς νόμους ἔθεσεν δὲ Σόλων. “Απαντες δὲ σκοπὸν εἶχον νὰ μορφώσωσι πολιτείαν ισόνομον καὶ ἀληθῶς ἐλευθέραν.

“Ο Σόλων, ἀφοῦ ἔθεσε τοὺς νόμους του εἰς ἐφαρμογὴν καὶ ὠρκισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ μεταβάλωσιν αὐτοὺς ἐπὶ δέκα ἔτη, ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μετέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Κύπρον καὶ τὴν Ἀσίαν.

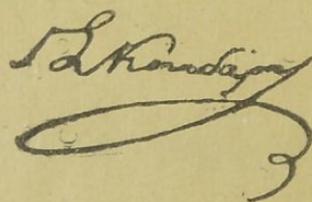
16. Πεισίστρατος.

“Οτε δὲ Σόλων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, εὗρε τοὺς συμπολίτας του διγγρημένους εἰς τρία κόμματα. Τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν κομμάτων τούτων ἀρχηγὸς ἦτο δὲ οἱ Πεισίστρατος, ἀνὴρ πλούσιος, εὐφυής, γενναῖος, σώφρων καὶ μεγαλόδωρος, ἀλλὰ συγχρόνως φιλόδοξος καὶ πανούργος γνωρίζων καλλιστα τὴν τέχνην νὰ κολακεύῃ τὸν λαόν. Ο Πεισίστρατος κατώρθωσε διὰ τοῦ ἑξῆς τεχνάσματος νὰ γίνη τύραννος τῶν Ἀθηνῶν. Ήμέραν τινὰ ἐτραυμάτισεν ἑαυτὸν καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὴν ἀγορὰν ἐδείκνυε τὴν πληγὴν του καὶ ἐφώναζεν ὅτι οἱ ἔχθροι αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ ἥθελησαν νὰ τὸν φονεύσωσιν. δὲ λαὸς ἐπίστευσε καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πεντήκοντα ροπαλοφόρους πρὸς φύλαξίν του. Διὰ τῆς βοηθείας δὲ τούτων καὶ ἄλλων φίλων του κατέλαβε τὴν Ἀκρόπολιν, ἥρπασε τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν καὶ ἔγεινε τύραννος τῶν Ἀθηνῶν (560 π. Χρ.).

Ο Πεισίστρατος ἐκυδέργησε τὰς Ἀθήνας πολὺ καλῶς διετήρησε τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἐπροστάτευσε τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καὶ αὐτὸς πρώτος ἴδρυσε δημοσίαν βιβλιοθήκην ἐν Ἐλλαδί. Υπεστήριξε τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, ἐστόλισε τὰς Ἀθήνας μὲν μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομᾶς καὶ ἥρχισε τὴν κατάσκευὴν τοῦ περιφήμου ναοῦ του Ὁλυμπίου Διός. Συνέλεξε δὲ

αγ

Tà γνήσια ἀντίτυπα φέρονσι τὴν σφραγῖδα τῶν συγ-
γραφέων.

καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου καὶ προσέταξε νὰ ἀναγινώσκωνται ταῦτα δημοσίᾳ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηγαίων. Ἐν γένει ἡ τυραννία τοῦ ἀνδρὸς τούτου τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐμόρφωσε καὶ ἀνέπτυξε, τὴν δὲ πόλιν αὐτῶν κατέστησε λαμπρὰν καὶ ἔνδοξον. Ἀπέθανε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 527 π. Χρ., καταλιπὼν τὴν ἔξουσίαν εἰς τοὺς δύο υἱούς του τὸν Ἰππίαν καὶ τὸν Ἰππαρχον.

17. Ἰππίας καὶ Ἰππαρχος.

Οἱ υἱοὶ τοῦ Πεισιστράτου ἐκυβέρνησαν κατ’ ἀρχὰς καλῶς ὡς ὁ πατέρη των. Κατόπιν δύμως ἤρχισαν νὰ ἐκτρέπωνται εἰς κακὰς πράξεις. Τότε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔζων δύο στενοὶ φίλοι, ὁ Ἀριόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων Οὗτοι ἔχοντες ἀφορμὰς δυσαρεσκείας κατὰ τῶν τυράννων, συγώμοσαν μετ’ ἄλλων καὶ ἐφόνευσαν τὸν Ἰππαρχον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηγαίων. Ἐκτοτε ὁ Ἰππίας ἔγινε σκληρὸς καὶ ἀδικος καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς ἐπισήμους Ἀθηναίους. Ο λαὸς μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν σκληρότητά του ἐδίωξεν αὐτὸν τῶν Ἀθηνῶν. Ο Ἰππίας κατέψυγε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τῷ 510 πρὸ Χριστοῦ.

Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος ἀρχηγὸς τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος ἔγινεν ἐν Ἀθήναις ὁ Κλεισθένης, ὁ ὄποιος συνεπλήρωσε τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος καὶ ἔδωκε πλεῖστα δικαιώματα εἰς τὸν λαόν. Ἐπ’ αὐτοῦ αἱ Ἀθῆναι διὰ τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν προώδευσαν πολὺ καὶ ἀπέκτησαν μεγάλην δύναμιν.

18. Περσικοὶ πόλεμοι.

Ἡ Περσία ἦτο μέγα καὶ ἴσχυρὸν κράτος ἐν Ἀσίᾳ. Ὄλοι οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τῶν Ἰνδιῶν ἦσαν δοῦλοι τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας. Καὶ αὐταὶ αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, αἵτινες ἦσαν εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶχον ὑποταχθῆ εἰς τοὺς Πέρσας.

Ἄλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 500 πρὸ Χρ. οἱ Ἑλληνες τῶν ἀποικιῶν τούτων μὴ ὑποφέροντες τὸν βαρβαρικὸν ζυγὸν ἀπεφάσισαν νὰ ἐπαναστῆσωσι καὶ πρώτη ἡ Μίλητος, πόλις πλουσία καὶ ἐμπορική, ἥρπασε τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἔζήτησε βοή-

θειαν ἀπὸ τοὺς ἐν Ἑλλάδι ὄμοειθνεῖς. Αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ μικρὰ πόλις τῆς Εὐβοίας Ἐρέτρια ἔστειλαν προθύμως βοήθειαν πρὸς τοὺς Μίλησίους. Οἱ ἐπαναστάται καὶ ἀρχὰς ἐνίκησαν τοὺς βαρβάρους, ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐκυρίευσαν τὰς Σάρδεις. Κατόπιν δικιάς ὁ Δαρεῖος ἔπειμψε μέγαν στρατόν, δστις μετὰ αἰματηρὰς μάχας κατέβαλε τὴν ἐπανάστασιν.

Οἱ Δαρεῖοι, ἀφοῦ ὑπεδούλωσε πάλιν τοὺς Ἐλληνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδιηγῇ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἐρετριεῖς καὶ ἀπέστειλε κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὸν γαμβρόν του Μαρδόνιον μετὰ ἴσχυροῦ στρατοῦ καὶ στόλου. Ή ἐκστρατεία δικιάς ἀπέτυχε, διότι ὁ μὲν στόλος ἔπαθε φοβερὰν καταστροφὴν παρὰ τὸν Ἀθω ἔνεκα σφοδρᾶς τρικυμίας, ὁ δὲ στρατὸς ὑπέστη μεγάλας ζημίας προσθληθεὶς ἐν Θράκῃ ἐν καιρῷ νυκτὸς ὑπὸ τῶν Βρύγων. Μετὰ τοιαύτην καταστροφὴν ὁ Μαρδόνιος ἥναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπρακτος εἰς τὴν Περσίαν (492 πρὸ Χριστοῦ).

19. Η ἐν Μαραθώνε μάχη. Μελτεάδης.

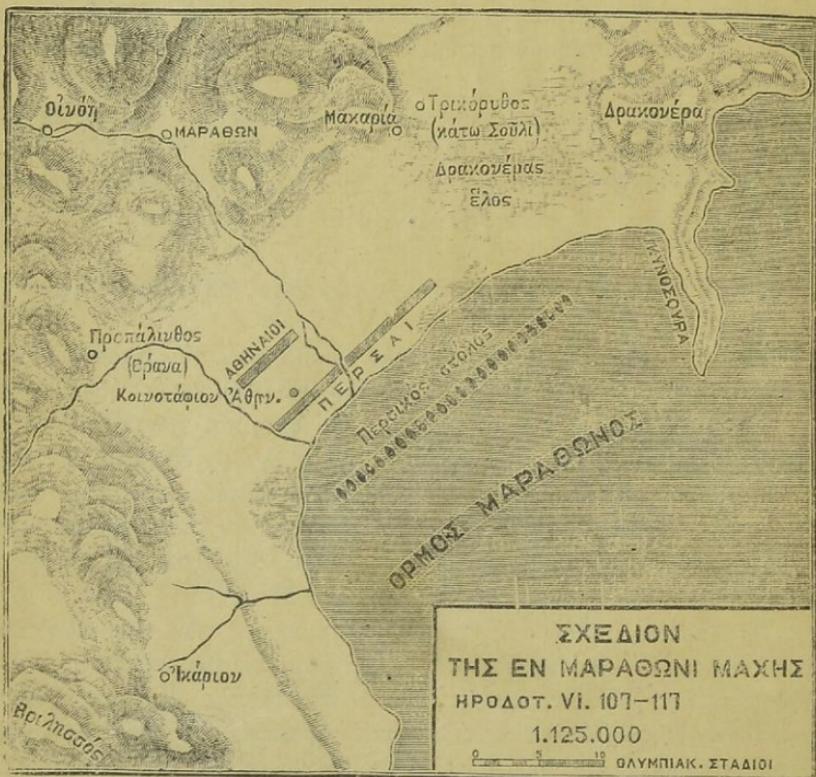
Ἡ ἀποτυχία τοῦ Μαρδονίου δὲν ἀπεθάρρυνε τὸν Δαρεῖον. Τὸ θέρος τοῦ 491 ἔστειλε κάρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ζητήσωσι γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ σημεῖα τῆς ὑποταγῆς. Οἱ κάτοικοι τῶν Κυκλαδῶν, οἱ Αἰγαῖοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἑλλάδος ἔδωκαν εἰς τοὺς κήρυκας γῆν καὶ ὕδωρ. Ἀλλ’ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέρριψαν τὰς περὶ ὑποταγῆς προτάσεις, οἱ δὲ Σπαρτιάται ἔρριψαν τοὺς κήρυκας εἰς βαθὺ φρέαρ, εἰπόντες εἰς αὐτοὺς εἰρωνικῶς, δτι ἐντὸς τοῦ φρέατος θὰ εῦρωσιν διτι ζητοῦσι, δηλαδὴ γῆν καὶ ὕδωρ.

Οἱ Δαρεῖοι μαθὼν τὴν τοιαύτην ὑποδοχὴν τῶν κηρύκων του ὠργίσθη πολὺ καὶ διέταξε νὰ ἀναχωρήσῃ τάχιστα κατὰ τῆς Ἑλλάδος στόλος ἐξ ἔξακοσίων πλοίων καὶ στρατὸς ἐξ ἑκατὸν δέκα χιλιαδῶν Περσῶν ὑπὸ τοὺς Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην. Οἱ στρατηγοὶ οὗτοι ἔπλευσαν διὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους κατὰ τῆς Ἐρετρίας, τὴν διοίαν ἐκυρίευσαν· ἔπειτα δὲ ἀπεβίβασθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ἰππίου, ὁ διοίος συνώδευε τὸν Περσικὸν στρατόν.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν ἀλλ’ ἐπειδὴ ἔνεκα θρησκευτικοῦ λόγου δὲν ἔσταλη ἐγκαίρως ἡ βοήθεια, ὥρμησαν μόνοι κατὰ τοῦ φοβεροῦ ἔχθρου ὑπὸ τὴν διδγίαν δέκα στρατηγῶν, τῶν διοίων ἐπιφανέστερος ἦτο ὁ Μιλτιά-

δης. Ἡσαν δὲ δένα χιλιάδες Ἀθηναῖοι καὶ χιλιοὶ Πλαταιεῖς.

Ἐν τῶν δένα στρατηγῶν ἔκαστος εἶχε τὴν ἀρχηγίαν ἐπὶ μίαν ἡμέραν. Πρῶτος ἐκ τῶν στρατηγῶν δ' Ἀριστεῖδης γνωρίζων τὴν ἵκανότητα τοῦ Μιλτιάδου παρεχώρησε τὴν ἡμέραν τῆς στρατηγίας του εἰς αὐτόν· τοῦτο κατόπιν ἔπραξαν καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ θυσιάσαντες τὴν φιλοτιμίαν των διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος.

Οἱ Ἑλληνες, ἂν καὶ ἥσαν ὀλίγοι, πρῶτοι ὥρμησαν κατὰ τῶν Περσῶν· Ἐπολέμησαν δὲ μετὰ τόσης ἀνδρείας καὶ τέχνης, ὡςτε ἐφόνευσαν ἔξ χιλιάδας τετρακοσίους Πέρσας, τοὺς δὲ ἄλλους ἡγάγκασαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ πλοιά των. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν μόνον 192.

Ἄμεσως μετὰ τὴν μάχην ἔτρεξεν ὁ πλίτης εἰς Ἀθήνας διὰ

νὰ φέρῃ τὴν χαρμόσυνον εἰδησιν τῆς νίκης· ἀλλὰ φθάσας ἐκεῖ,
μόλις ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ «ἐνικήσαμεν!» καὶ ἔπεσε νεκρός.

Οἱ σωθέντες ἐκ τῶν Περσῶν ἐμδάντες εἰς τὰ πλοιά των ἐπλεον
πρὸς τὸ Σούνιον. Ὁ Μιλτιάδης ἐνόσεν ὅτι οἱ ἔχθροι διηγθύνοντο
πρὸς τὸ Φάληρον, ὅπως ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, αἵτινες
ἥσαν ἕρημοι διπερασπιστῶν· καὶ ἀμέσως δραμὼν μετὰ τοῦ στρατοῦ
ἐπρόλαβεν αὐτοὺς καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ
Πέρσαι καθὼς ἔφθασαν ἀπέναντι τοῦ Φαλήρου καὶ εἶδον τοὺς
νικηφόρους μαχητὰς τοῦ Μαραθῶνος ἑτοίμους εἰς νέον κατ' αὐτῶν
ἀγῶνα, ἀπέπλευσαν κατησχυμμένοι εἰς Ἀσίαν.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ διὰ τὴν
μεγάλην νίκην. Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεδέχθησαν μὲν ἄσματα καὶ μὲν χοροὺς
τοὺς νικητάς, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Μιλτιάδου ἦτο εἰς τὰ στόματα ὅλων.
Ἐφρόντισαν δὲ καὶ περὶ τῆς εὑπρεποῦς ταφῆς τῶν πεσόντων ἐν
τῇ μάχῃ. Οὗτοι ἐτάφησαν χάριν μεγαλυτέρας τιμῆς ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ
πέδου τῆς μάχης καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου ἰδρύθησαν δέκα κίονες, ἐπὶ^{τῶν} διποίων ἀνεγράφησαν τὰ δινόματα τῶν ἐνδόξων νεκρῶν κατὰ
φυλάς.

Τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς μάχης ἔφθασαν εἰς Ἀθήνας δισχίλιοι
Σπαρτιάται. Μαθόντες δὲ τὴν νίκην συνεχάρησαν τοὺς Ἀθηναίους,
ἄλλος ἐλυπήθησαν, διότι δὲν ἔλαθον καὶ αὐτοὶ μέρος εἰς τὴν μάχην.

20. Θάνατος τοῦ Μελτιάδου.

Τὸ ὄνομα τοῦ περιφήμου στρατηγοῦ Μιλτιάδου μετὰ τὸ ἐνδό-
ξον ἐν Μαραθῶνι κατόρθωμα ἐφέρετο εἰς τὰ στόματα πάντων. Ἡ
πόλις ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ μεγάλας τιμάς. Ἐν μέσῳ δὲ
τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ καὶ σεβασμοῦ τῶν πολιτῶν ἐζήτησεν ὁ
Μιλτιάδης παρὰ τῶν Ἀθηναίων στόλον διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν Πά-
ρον, ἥτις εἶχεν ὑποταχθῆ εἰς τοὺς Πέρσας. Δυστυχῶς δημως ἦ
στρατείᾳ αὕτη ἀπέτυχεν, δὲ οὐ Μιλτιάδης θραύσας κατὰ τὴν πολι-
ορκίαν τῆς Πάρου τὸν μηρόν του, ἥγανχάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπρα-
κτος εἰς τὰς Ἀθήνας. Τότε οἱ ἔχθροι αὐτοῦ εῦρον τὴν εὐκαιρίαν
νὰ τὸν κατηγορήσωσιν ὅτι ἡ πάτησε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ δ ἐνδοξός
νικητής τοῦ Μαραθῶνος κατεδικάσθη νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα
τάλαντα (σχεδὸν 300 χιλ. δρ.). Τὸ ποσὸν ἦτο μέγα καὶ δὲν ἦτο
δυνατὸν νὰ πληρωθῇ ἀμέσως. Μόλις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιλ-

τιάδου ἡδυνήθη νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον τοῦτο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κίμων. Δὲν εἶνε δὲ βέβαιον ἂν δὲ Μιλτιάδης ἀπέθανεν εἰς τὰς φυλακάς, φυλακισθεὶς μέχρις οὗ πληρωθῆ ἦν εἰς αὐτὸν ἐπιβληθεῖσα χρηματικὴ ζημία. Βέβαιον εἶνε δὲν δικητής τοῦ Μαραθῶνος ἀπέθανεν ἐκ τῆς πληγῆς του, δὲν ἀπέθανεν ὡς χρεοφειλέτης ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων,

Τὸν Μιλτιάδην διεδέχθησαν δύο ἔξοχοι ἄνδρες, δὲ Θεμιστοκλῆς καὶ δὲ Ἀριστείδης. Οὗτοι ἦσαν ἀντίπαλοι. Ὁ Θεμιστοκλῆς δῆμος μετά τινα καιρὸν ἐνήργησε νὰ ἔξοστρακισθῇ δὲ Ἀριστείδης, δῆτις ἥναγκασθη συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν πόλιν. Ἀναχωρῶν δὲ εἶπεν: «Εὔχομαι δὲ Πατρὶς ποτὲ νὰ μὴ λάθῃ ἀνάγκην ἐμοῦ». Οὕτως δὲ Θεμιστοκλῆς ἔμεινεν αὐτὸς κυδερνήτης τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπειδὴ δὲ προέβλεπεν δὲν οἱ Πέρσαι θὰ ἐπεχείρουν δευτέραν ἐκστρατείαν, δπως ἐκδικηθῶσι τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι καταστροφήν, ἐνήργησε νὰ κατασκευασθῇ ἵσχυρὸς στόλος ἐκ διακοσίων πλοίων, δῆτις ἔσωσε μετ' ὀλίγον τὴν Ἑλλάδα.

21. Ἐκστρατεία τοῦ Ξέρξου ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

Μαθὼν δὲ Δαρεῖος τὴν ἐν Μαραθῶνι καταστροφὴν ἐξηγριώθη ἀκόμη περισσότερον κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὁδηγῶν πολυάριθμον στρατὸν καὶ πολυπληθῆ στόλον. Ἄλλος δὲν τῷ μέσῳ τῶν προετοιμασιῶν του ἀπέθανε, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ υἱὸς του Ξέρξης, δῆτις τὴν ἀνοιξιν τοῦ 480 πρὸ Χριστοῦ ἔξεστράτευσεν δὲν ἰδιος κατὰ τῆς Ἑλλάδος διδηγῶν ἀμέτρητον στράτευμα: δύο σχεδὸν ἐκατομμύρια ἦτο τὸ πεζικὸν καὶ ἵππικόν, δὲν στόλος ἀπετελεῖτο ἐκ χιλίων διακοσίων πλοίων.

Τὰ περισικὰ στρατεύματα ἐκ τῆς Ἀσίας διέβησαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ δύο γεφυρῶν ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου: διηλθον τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὰς Θερμοπύλας. Ο δὲ περισικὸς στόλος παρηκολούθει τὸν στρατὸν παραπλέων προχωρήσας δὲν ἥγκυροβόλησε παρὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου εἰς θέσιν δύνομαζομένην Ἀφέτας.

Οἱ Ἑλληνες μαθόντες δὲν ἔρχεται φοβερὸς στρατὸς καὶ στόλος κατ' αὐτῶν, ἥτοι μάσθησαν εἰς ἀπελπιστικὴν ἀντίστασιν καὶ ὁ μὲν λεοντόκαρδος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Λεωνίδας κατέλαθε μετὰ

έπτακισχιλίων καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιάται, τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, δὲ ἐλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Εὐρυθιάδου ἔπλευσε πρὸς τὸ Ἀρτεμίσιον.

22. Ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.

Οἱ Λεωνίδαις, ἀφοῦ κατέλαβε τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, περιέμενε τοὺς ἔχθρους μετὰ θάρρους. Τότε δὲ φθάνει χωρικός τις εἰς τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον καὶ λέγει ὅτι οἱ Πέρσαι εἰνε τόσον πολλοί, ὥστε, ὅταν τοξεύωσιν, ἀποκρύπτουσι τὸν ἥλιον μὲ τὰ βέλη των. «Τόσον τὸ καλλίτερον, ἀπεκρίθη δὲ Σπαρτιάτης Διηγένεικης, θὰ πολεμήσωμεν ὑπὸ σκιάν».

Οἱ Ξέρξης περιέμενεν εἰς τὰς Θερμοπύλας διλύγας ἡμέρας ἐλπίζων, ὅτι οἱ «Ἐλληνες θὰ ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν νὰ τὸν προσκυνήσωσιν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ κατάσκοπον ἵππεα διὰ νὰ ἴδῃ τί ἔπραττον. Οὗτος πλησιάσας εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Λεωνίδου, εἶδεν ὅτι ἄλλοι μὲν ἐγυμνάζοντο, ἄλλοι δὲ ἐκτένιζον τὴν κόμην των, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ ὑπάγωσιν εἰς ἕορτήν. Ἐπιστρέψας δὲ διηγήθη ταῦτα εἰς τὸν Ξέρξην.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν δὲ Ξέρξης ἔστειλε πρέσβυν πρὸς τὸν Λεωνίδαν προσκαλῶν αὐτὸν νὰ τῷ παραδώσῃ τὰ ὅπλα. Οἱ δὲ Λεωνίδαις ὑπεξηφάνως ἀπεκρίθη «μολὼν λαβέ!», δηλαδὴ «ἔλα νὰ τὰ λάβῃς». Τότε δὲ Ξέρξης θυμωθείς, διέταξε τοὺς Μήδους νὰ ἐφορμήσωσι κατὰ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἄλλος οἱ «Ἐλληνες γενναῖως ἀπέκρουσαν αὐτούς, πολλοὺς φονεύσαντες. Μετ' αὐτοὺς ἔστειλεν ἄλλους· ἄλλὰ καὶ τούτους ἔτρεψαν εἰς φυγήν. Ἐπὶ τέλους στέλλει τοὺς λεγομένους ἀδανάτους, οἱ ὅποιοι ἦσαν σῶμα δεκακισχιλίων ἐπιλέκτων στρατιωτῶν, ἄλλὰ καὶ οὗτοι ἦγαγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι μὲ μεγάλην φθοράν. Στενοχωρία καὶ φόβος κατέλαβε τότε τὸν Ξέρξην. Δυστυχώς ὅμως κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν παρουσιάζεται ἐνώπιον αὐτοῦ Ἐλλην τις προδότης, δὲ ὅποιος κατήγετο ἐκ Τραχίνος καὶ ὠνομάζετο Ἐφιάλτης, καὶ τῷ ὑπόσχεται, ἃν τῷ δώσῃ μεγάλην ἀμοιβήν, νὰ δημηγήσῃ τοὺς Πέρσας εἰς τὰ ὅπισθεν τῶν Θερμοπυλῶν δι’ ὅρεινῆς τινος στενῆς ὁδοῦ. Οἱ Ξέρξης χαίρων διὰ τὴν πρότασιν ταύτην, διέταξε μέρος τοῦ στρατοῦ του νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν προδότην.

Ο Δεωνίδας μαθών τὴν προδοσίαν καὶ βλέπων ὅτι ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ φυλαχθῇ τὸ στενόν, ἀπεφάσισεν αὐτὸς μὲν καὶ οἱ τριακόσιοι Σπαρτιάται νὰ μείνωσιν εἰς τὴν θέσιν, ὅπου τοὺς ἔταξεν ἡ πατρίς, τοὺς δὲ ἄλλους συνεβούλευσε νὰ ἀναχωρήσωσι, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην περίστασιν. Μόνον οἱ Θεσπιεῖς κατ’ οὐδένα τρόπον δὲν ἥθελησαν νὰ ἀποχωρισθῶσιν ἀπὸ τῶν Σπαρτιατῶν.

Τὴν πρωίαν οἱ Ἑλληνες ὥρμησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὡς λέοντες. Μετὰ ἡρωικὸν δὲ ἀγῶνα, κατὰ τὸν δποῖον ἐφονεύθησαν πολλαὶ χιλιάδες Περσῶν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου, ἔπεσεν ὁ Δεωνίδας καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ ἥρωες.

Οἱ Ἑλληνες τιμῶντες τὴν μνήμην τῶν ἥρωικῶν πεσόντων, ἀνήγειραν βραδύτερον ἐν Θερμοπύλαις μνημεῖον, ἐπὶ τοῦ δποίου ἐτέθη τὸ ἔξῆς ἐπίγραμμα :

«Ω ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
»κείμεθα τοῖς κείνων ϕήμασι πειθόμενοι».

”Ητοι: ὃ ξένε, εἰπὲ εἰς τὸν Λακεδαιμονίους, ὅτι ἐνταῦθα
εῦρομεν τάφον, πιστοὶ εἰς τὸν πατρίους θεσμούς.

Ο προδότης Ἐφιάλτης ἔλαθε μεγάλα δῶρα παρὰ τοῦ Ξέρξου,
ἀλλὰ δὲν τὰ ἐχάρη, διότι μετά τινα καιρὸν Τραχίνιός τις ἐφόνευσεν
αὐτὸν ἐν Θεσσαλίᾳ.

23. Η ἐν Σαλαμίνε ναυμαχία.

Ο παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον στόλος τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ δἰς συνεπλάκη πρὸς τὸν περσικόν, ἔπλευσεν εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον καὶ ἤγκυροβόλησεν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμίνος· μετ’ ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ δι περσικὸς προσορμισθεὶς εἰς τὸ Φάληρον.

Ο Ξέρξης μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην ἐπροχώρησε πρὸς τὰ κάτω καταστρέψαν καὶ ἐρημόνων τὴν χώραν, διὰ τῆς δποίας διήρχετο. Φθάσας δὲν εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε μόνον ὀλίγους γέροντας, διότι οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ ουμδουλήν τοῦ Θεμιστοκλέους, εἰχον ἐγκαταλίπη τὴν πόλιν καὶ τὰς μὲν γυναικας, τὰ παιδία καὶ τοὺς γέροντας ἀπέστειλαν εἰς τὴν Τροιζῆνα, αὐτοὶ δὲ εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα. Οἱ Πέρσαι τότε ἐλεγχάτησαν τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ιερὰ καὶ κατέκαυσαν τὰς οἰκίας.

Οι ἐν Σαλαμῖνι "Ελληνες μαθόντες τοῦτο ἐταράχθησαν καὶ πολλοὶ ἔζήτησαν ἀμέσως νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου καὶ ἐκεῖ νὰ περιμένωσι τὸν ἔχθρον. Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως ὑπεστήριζεν, δτὶ συμφέρον τῶν Ἑλλήνων ἡτο νὰ ναυμαχήσωσιν ἐν τῇ στενῇ θαλάσσῃ τῆς Σαλαμῖνος, ὅπου δὲν θὰ ἥδύναντο νὰ παρατάξωσιν ὅλα τὰ πλοῖα των. Ζωγρὰ συζήτησις ἤρχισε τότε· δὲ Εὐρυθιάδης βλέπων τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Θεμιστοκλέους τοσοῦτον ὠργίσθη, ὡστε ὑψώσει τὴν ράβδον του διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ· ἀλλ' ὃ συνετὸς Θεμιστοκλῆς χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκεν εἰς τὸν ἀπότομον τρόπον τοῦ Εὐρυθιάδου, ἀλλ' εἶπε μετ' ἀταραξίας «πάταξον μέν, ἄκουσον δέ».

Ἐπειδὴ δὲ ἔθλεπεν δτὶ οἱ σύμμαχοι δὲν ἐπείθοντο καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ἀναχωρήσωσι, μετεχειρίσθη τὸ ἔξῆς στρατήγημα· στέλλει κρυφίως πρὸς τὸν Ξέρξην τὸν δοῦλον καὶ παιδαγωγὸν τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων Σίκουνον καὶ προσποιούμενος δῆθεν τὸν φίλον, ἀναγγέλλει εἰς αὐτὸν δτὶ οἱ "Ελληνες εἶνε ἔτοιμοι νὰ φύγωσιν ἐκ τῆς Σαλαμῖνος καὶ πρέπει νὰ τοὺς περικυκλώσῃ, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν εὑκαιρίαν νὰ καταστρέψῃ τὸν στόλον αὐτῶν. Ὁ Ξέρξης ἐπίστευσε καὶ διέταξε τὸν στόλον του νὰ περικυκλώσῃ τοὺς "Ελληνας.

Ἐνῷ δὲ συνέθαινον ταῦτα ἐν καιρῷ νυκτός, μικρὸν πλοιάριον ἔπλεεν ἐκ τῆς Αἰγίνης πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Ἐντὸς αὐτοῦ ἡτο ὃ ἐν Αἰγίνῃ διαμένων ἔξόριστος Ἀριστείδης, εἰς τὸν δποῖον ἡ πατρὶς ἔνεκα τῶν δεινῶν περιστάσεων εἶχε χαρίσει τὸ ὑπόδιοιπον τῆς ποινῆς. Οὗτος ἴδων τὰς κινήσεις τοῦ περσικοῦ στόλου, ἐμβαίνει εἰς πλοιάριον καὶ ἀψηφῶν πάντα κίνδυνον, διέρχεται διὰ μέσου τῶν ἔχθρικῶν πλοιών· λησμονῶν δὲ πᾶσαν ἔχθραν ἔρχεται πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα καὶ λέγει: «Ὥ Θεμιστόκλεις, ἀς λησμονήσωμεν τώρα πᾶσαν ἀντιζηλίαν καὶ ἡ μόνη μας ἄμιλλα ἀς εἶνε πῶς νὰ ὠφελήσωμεν καλλίτερον τὴν πατρίδα· μάθε δὲ δτὶ οἱ Πέρσαι σᾶς περιεκύκλωσαν».

Τότε δ Θεμιστοκλῆς ἔξεμυστηρεύθη εἰς τὸν Ἀριστείδην, δτὶ τοῦτο εἶνε ἴδιον του στρατήγημα· ἔπειτα δὲ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ συμβούλιον, ἵνα δ ἴδιος ἀναγγείλῃ τοῦτο εἰς τοὺς στρατηγούς. Οἱ "Ελληνες λοιπὸν ἤσαν ἥδη ἡναγκασμένοι νὰ ναυμαχήσωσιν ἐκεῖ.

Τὴν πρωίαν τῆς 20 Σεπτεμβρίου τοῦ 480 π. Χρ. φοβερὰ ναυμαχία ἔγινε μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Ὁ Ξέρξης παρετίθει τὰ μαχόμενα πλοῖα καθήμενος ἐπὶ ἀργυρόποδος θρόνου ἐπὶ

υψηλοῦ τινος λόφου. Ἀμφότερα τὰ μέρη ἐπολέμησαν μετὰ μεγάλης ἀνδρείας. Ἐπὶ τέλους ὅμως οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν τοὺς ἔχθρούς καὶ τοὺς ἔστρεψαν εἰς φυγὴν. Οἱ Πέρσαι ἀπώλεσαν κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταῦτην διακοσίας τριήρεις καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, οἱ δὲ Ἑλληνες τεσσαράκοντα πλοῖα.

Οἱ Ερέξης Ἰδών τὴν φοβερὰν καταστροφὴν τοῦ στόλου του, τοσοῦτον ἐφοβήθη, ὃστε ἔδωκε διαταγὴν νὰ πλεύσῃ ὁ σωθεὶς στόλος του εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· αὐτὸς δὲ ἀφῆσας εἰς τὸν Μαρδόνιον τριακοσίας χιλιάδας ἀνδρῶν διὰ νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον, ἀνεγώρησε μὲ τὸν ὑπόλοιπον στρατόν του εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐνῷ δὲ οἱ Πέρσαι κατησχυμμένοι ἔφευγον ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Ἑλληνες ἀνήγειρον τρόπαια, εὐχαρίστουν τοὺς θεοὺς διὰ τὴν νίκην, ἐτέλουν ἀγῶνας καὶ διεμοιράζοντο τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων πλούσια λάφυρα.

Ἡ μεγάλη αὕτη νίκη ἐχρεωστεῖτο πρὸ πάντων εἰς τὴν μεγαλοφύταν καὶ φιλοπατρίαν τοῦ Θεμιστοκλέους. Τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς διεφημίσθη ἔκτοτε ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. "Οτε δὲ μετὰ ταῦτα μετέβη οὗτος εἰς Σπάρτην, οἱ Σπαρτιάται ἔξόχως ἐτίμησαν αὐτόν, καὶ ὅτε ἀνεγώρει, τριακόσιοι ἵππεῖς συνώδευσαν αὐτὸν μέχρι τῶν ὅρίων τῆς χώρας.

Αλλὰ τὴν γλυκυτάτην ἀμοιβὴν ἔλαβεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅτε μετέβη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας· διότι καθὼς ἐνεφανίσθη, οἱ ἀναρίθμητοι ἐκεῖ συνηθροισμένοι Ἑλληνες ἔστρεψαν ὅλοι τὰ βλέμματα πρὸς τὸν νικητὴν τῆς Σαλαμίνος λησμονήσαντες καὶ ἀγῶνας καὶ θεάματα.

24. Ἡ ἐν Πλαταίας μάχη καὶ ἡ ἐν Μυκάλη ναυμαχία.

Οἱ Μαρδόνιος μετὰ τοῦ στρατοῦ του διεχείμασεν ἐν Θεσσαλίᾳ· τὸ ἔαρ δὲ τοῦ ἐπομένου ἔτους προσεπάθησε νὰ ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς Ἀθηναίους· ἐπεμψε λοιπὸν ἀπεσταλμένον, διὰ τοῦ ὅποιου πολλὰ ὑπέσχετο εἰς αὐτούς.

Οἱ Σπαρτιάται μαθόντες τὰς ἐνεργείας ταύτας τοῦ Μαρδόνιου, ἐφοβήθησαν μήπως οἱ Ἀθηναῖοι δεχθῶσι τὰς προτάσεις τοῦ ἔχθρου καὶ εὐθὺς ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ δοποῖοι παρεκάλεσαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ ἐγκαταλίπωσι τὸν κοινὸν.

ἀγῶνα καὶ ὑπεσχέθησαν, ὅτι ἡ Σπάρτη θέλει διαθρέψει τὰς Ἀθηναϊκὰς οἰκογενείας.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε εἰς μὲν τοὺς Σπαρτιάτας ἀπεκρίθησαν, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Σπάρτην νὰ παρακαλῇ αὐτοὺς νὰ ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, διότι ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ὑπάρχει τόσος πλούτος, ὃσον θὰ ἥδυναντο νὰ δεχθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων. Εἰς δὲ τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Μαρδονίου ἔδωκαν τὴν ἑξῆς ἐλληνοπρεπή ἀπάντησιν «Ἐν ὅσῳ δὲ οὐλίος ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον του, οἱ Ἀθηναῖοι ποτὲ δὲν θὰ γίνωσι σύμμαχοι τοῦ Ξέρξου».

Οἱ Μαρδόνιοι λαβὼν τὴν ἀπόκρισιν τῶν Ἀθηναίων ὥρμησε διὰ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ κατέλαβε τὰς Ἀθήνας, τὰς δποίας εὑρεν ἐρήμους, διότι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον καταφύγει εἰς τὰ πλοιά των. Μαθὼν δὲ διὰ τοῦ ἥρχετο ἀξιόλογος στρατὸς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἔκαυσε τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπῆλθεν εἰς Βοιωτίαν, στρατοπεδεύσας πλησίον τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ, ὃπου ἡ πεδιὰς ἦτο κατάληγλος διὰ τὸ ἴππικόν του.

Οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες φθάσαντες εἰς Ἐλευσίνα ἡγώθησαν μετὰ τῶν ἀποβιβασθέντων ἐκεὶ δικαιισχιλίων Ἀθηναίων, τῶν δποίων στρατηγὸς ἦτο ὁ Ἀριστείδης. Ἐκείθεν δὲ ὅλοι ἔβαδισαν πρὸς τὰς Πλαταιὰς τῆς Βοιωτίας, ὃπου ἤσαν στρατοπεδευμένοι οἱ ἔχθροι. Οἱ ἔλληνικὸς στρατὸς ἀνήρχετο εἰς ἔκατὸν δέκα χιλιάδας καὶ ἀρχιστράτηγος ἦτο ὁ Παυσανίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Ἐκεὶ πλησίον τῶν Πλαταιῶν συνήφθη κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 479 πρὸ Χρ. ἡ περίφημος ἐν Πλαταιαῖς μάχη, κατὰ τὴν δποίαν ὁ μὲν Μαρδόνιος ἔπεσεν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐτράπησαν εἰς ἀτακτὸν φυγήν. Οἱ Ἕλληνες τότε τοσαύτην καταστροφὴν ἐπρόξενησαν εἰς τοὺς ἔχθρούς, ὡστε ἐκ τῶν τριακοσίων χιλιάδων Περσῶν μόνον αἱ τεσσαράκοντα χιλιάδες ἐσώθησαν καὶ ἔφυγον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν μάχην διένειμαν τὰ πλούσια λάφυρα. Τὸ κάλλιστον μέρος αὐτῶν ἀφιέρωσαν εἰς τοὺς θεούς, ἐν ἑξαρετον μέρος ἔδωκαν εἰς τὸν Παυσανίαν, τὰ δὲ λοιπὰ διεμοίρασαν εἰς τὰς συμμάχους πόλεις.

Τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας ἐδόθη εἰς τοὺς Πλαταιεῖς· εἰς αὐτοὺς δὲ οἱ σύμμαχοι ἀνέθεσαν τὴν τιμὴν νὰ φυλάττωσι τοὺς τάφους, τοὺς δποίους ἀνήγγειραν εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντας· ἡ πόλις

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Ἑλλάς.

Πατρίς μας εἶνε ἡ Ἑλλάς. Ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς δὲν περιελάμβανε μόνον τὸ μικρὸν μέρος, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὸ σημερινὸν ἥμιν βασιλειον. Ἑλλὰς ὠνομάζετο εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους πᾶσα χώρα, ἢτις κατωκήθη ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἄλλ' ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν ἀξιολογωτέρα ἦτο ἡ πρὸς νότον τοῦ Ἀμερικικοῦ κόλπου ἐκ δυσμῶν καὶ τῶν ἐκδολῶν τοῦ Πηγειοῦ πρὸς ἀνατολάς· ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ιονίου Πελάγους. Ταύτην ἔθεώρουν κυρίως Ἑλλάδα οἱ γεωγράφοι τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ χώρα αὕτη ὑπῆρξεν ἡ καθέδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. Ἐκ τῆς χώρας ταύτης διεδόθη ὁ πολιτισμός, διτις ἐξημέρωσε καὶ αὐτοὺς τοὺς βαρβάρους λαούς. Κανὲν ἔθνος δὲν ἔχει ίστορίαν τόσον ἔνδοξον, δσον εἶνε ἡ ίστορία τῶν Ἑλλήνων. Αὕτη περιλαμβάνει εἰρηνικὰ ἔργα θαυμάσια καὶ πολεμικὰ κατορθώματα λαμπρότατα. Καὶ διὰ τοῦτο χρεωστοῦμεν πάντες μετὰ ζῆλου νὰ μελετῶμεν τὴν ίστορίαν τῶν προγόνων μας καὶ νὰ μιμώμεθα τὰς μεγάλας ἀρετὰς ἐκείνων.

2. Ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος.

Ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἦσαν οἱ Πελασγοί. Οὗτοι κατήγοντο ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἡσχολοῦντο πρὸ πάντων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Οἱ Πελασγοὶ διὰ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ διαφόρων ἐπιδρομῶν, ἔκτιζον διὰ μεγάλων

τῶν Πλαταιῶν ἐκηρύχθη ἵερά καὶ ἀπεφασίσθη νὰ τελῶνται ἐν αὐτῇ κατὰ πενταετίαν ἀγῶνες, οἱ δποῖοι πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος ὠνομάσθησαν Ἐλευθέρια.

Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, κατὰ τὸν δποῖον οἱ Ἐλληνες κατέστρεψαν τοὺς Πέρσας ἐν Πλαταιαῖς, συνεκροτήθη πλησίον τῆς Μυκάλης, ἀκρωτηρίου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπέναντι τῆς Σάμου, ἔλλη πεισματώδης μάχη, καθ' ἥν εἰκοσιπέντε χιλιάδες Ἐλλήνων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτρου Δεωτυχίδου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Ξανθίππου κατετρόπωσαν ἐκατοντακισχιλίους Πέρσας.

25. Θεμιστοκλῆς καὶ Παυσανίας.

Ο Θεμιστοκλῆς, ὁ μέγας στρατηγὸς τῆς Ἐλλάδος, ἦτο Ἀθηναῖος. Ἐγεννήθη περὶ τὸ 525 πρὸ Χριστοῦ.

Ο Θεμιστοκλῆς εἶχε πολλὰ προτερήματα, ἡγάπα ὅμως πολὺ τὰς διασκεδάσεις· ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι νίκην, ὅτε εἶδε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ὑποδέχωνται τὸν Μιλτιάδην μὲ ὕμνους καὶ χοροὺς καὶ ὅλην τὴν Ἐλλάδα νὰ τὸν θαυμάζῃ, εὐθὺς ὁ Θεμιστοκλῆς μετέβαλε διαγωγήν. Κατέστη σκεπτικός, ἀφῆκε τὰς διασκεδάσεις καὶ ἔμενε τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς ἀγρυπνος. Πρὸς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν περὶ τῆς αἰτίας τῆς μεταβολῆς ταύτης, ἔλεγε: «δὲν μὲ ἀφίνει τὸ κατόρθωμα τοῦ Μιλτιάδου νὰ κοιμῶμαι».

Ο Θεμιστοκλῆς προέτρεψε τοὺς Ἀθηναίους νὰ κατασκευάσωσι μέγαν στόλον· αὐτὸς τοὺς συνεδίολευσε νὰ ἔμδωσιν εἰς τὰ πλοῖα ὅτε δὲ Ξέρξης ἤρχετο κατὰ τῆς Ἐλλάδος· εἰς τὴν στρατηγικὴν ἴκανότητα τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὀφείλεται ἡ λαμπρὰ νίκη τῶν Ἐλλήνων ἐν Σαλαμῖνι.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Περσῶν καὶ τὴν ἐκδίωξιν αὐτῶν ἐκ τῆς Ἐλλάδος πρώτη φροντὶς τοῦ Θεμιστοκλέους ἦτο νὰ ὀχυρώσῃ τὰς Ἀθήνας μὲ τείχη ἰσχυρά, ὑπερνικήσας ἐπιτηδείως τὴν ἀντίστασιν τῶν Σπαρτιατῶν. Μετὰ τοῦτο κατανοήσας δτὶ δ Πειραιεὺς εἶνε καταλληλότερος λιμὴν ἢ δ τοῦ Φαλήρου, περιετείχισε τὸν Πειραιᾶ καὶ κατὰ πρότασίν του ἐψήφισαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ναυπηγῶσι κατ' ἔτος εἴκοσι νέας τριήρεις. Οὕτω δὲ δ Θεμιστοκλῆς ἔθεσε τὰ θεμέλια τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηνῶν.

Ο δὲ Παυσανίας ἐστάλη μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅπως ἐκδιώξῃ ἐκεῖθεν τοὺς Πέρσας. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Παυσανίου, ἀφοῦ ἐξεδίωξε τοὺς Πέρσας ἐκ τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς Κύπρου, ἀπέπλευσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐκυρίευσε τὸ Βυζάντιον, ὅπου δὲ Παυσανίας ἡγμαλώτησε πολλοὺς εὐγενεῖς καὶ πλουσίους Πέρσας. Ὁ Παυσανίας τόσον πολὺ ἐθαμβώθη ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν Περσῶν, ὥστε συνέλαβε τὴν προδοτικὴν ἰδέαν νὰ γίνη γαμβρὸς τοῦ Ξέρξου καὶ, ἀφοῦ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς Πέρσας, νὰ γίνη ἀπόλυτος ἄρχων αὐτῆς. Ἀπέλυσε λοιπὸν τινὰς ἐκ τῶν αἰγμαλώτων καὶ δι' αὐτῶν ἐστειλεν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ξέρξην, διὰ τῆς δοπίας ἐζήτει τὴν θυγατέρα του εἰς γάμον καὶ ὑπέσχετο νὰ ὑποτάξῃ ἀπασαν τὴν Ἑλλάδα εἰς αὐτόν. Ὁ Ξέρξης ἐφάνη ὅτι ἐδέχετο τοῦτο. Ἐκτοτε δὲ ἀφρων Παυσανίας ἔζη μετὰ μεγάλης πολυτελείας καὶ ἐφέρετο μετ' ἀλαζονείας πρὸς τοὺς συμμάχους.

Οἱ Σπαρτιᾶται μαθόντες ταῦτα τὸν ἀνεκάλεσαν. Ἀφοῦ δὲ ἀπεδείχθη φανερὰ ἡ προδοσία του, κατέδικασαν αὐτὸν εἰς θάνατον. Ὁ Παυσανίας διὰ νὰ σωθῇ, κατέψυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιούντου Ἀθηνᾶς, καὶ ἐπειδὴ εἰς οὐδένα ἐπέτρεπεν ἡ ἀρχαία θρησκεία νὰ ἔξαγάγῃ ἐκ τοῦ ιεροῦ τὸν ἱερέην, οἱ Σπαρτιᾶται ἀφῆρεσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ καὶ ἔκπισαν τὰς θύρας αὐτοῦ. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ κατ' αὐτοῦ κοινὴ ἀγανάκτησις ἐν Σπάρτη, ὥστε λέγεται ὅτι αὐτὴ ἡ γηραιὰ μήτηρ του Θεανδὼ ἔθεσε τὸν πρῶτον λίθον, ὅτε ἤρχισεν ἡ περιτείχισις τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ καὶ οὕτως ἀπέθανεν ὁ Παυσανίας ὑπὸ πείνης.

Ἄλλὰ καὶ δὲ Θεμιστοκλῆς ἔνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ δόξης ἐκίνησε τὸν φθόνον πολλῶν, οἱ δὲ ἀντίπαλοί του καταπείσαντες τὸν λαόν, ὅτι οὗτος εἶνε ἐπικίνδυνος εἰς τὴν δημοκρατίαν, κατώρθωσαν νὰ ἔξοστρακισθῇ. Τότε δὲ Θεμιστοκλῆς κατέψυγεν εἰς τὸ "Αργος. Ἄλλ' οἱ Σπαρτιᾶται μὴ ὑποφέροντες τὴν ἐκ τῆς προδοσίας τοῦ Παυσανίου καταισχύνην, κατηγόρησαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ως συνένοχον αὐτοῦ. δὲ Θεμιστοκλῆς βλέπων ὅτι δὲν εἶνε ἀσφαλῆς εἰς τὸ "Αργος φεύγει εἰς Κέρκυραν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Περσίαν πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην, υἱὸν τοῦ Ξέρξου.

Ο Ἀρταξέρξης περιεπούμηθη καὶ ἐτίμησε πολὺ τὸν Θεμιστοκλέα καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Καρίας πόλιν Μαγνησίαν. Ἐκεὶ ἐγκατασταθεὶς μετὰ τῆς οἰκαιγενείας του δὲ Θε-

μιστοκλῆς ἔζη ως δεσπότης τῆς πόλεως. Ἀλλὰ μετά τινα ἔτη προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀρταξέρξου νὰ ἐδηγήσῃ τὸν περσικὸν στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς μὴ θέλων νὰ λάθῃ τὰ ὅπλα κατὰ τῆς προσφιλοῦς πατρίδος του, ἐπιεὶς δηλητήριον καὶ ἀπέθανε (459 π. Χρ.) Δέγεται δὲ ὅτι τὰ δυτικὰ του μετεκομίσθησαν βραδύτερον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐτάφησαν ἐπὶ τῆς Πειραιῶς ἀκτῆς, ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος.

26. Ἀριστείδης.

Μετὰ τὴν ἔξορίαν τοῦ Θεμιστοκλέους ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας ὁ Ἀριστείδης, ἀνὴρ σώφρων, φιλόπατρις, ἀδωροῦσθαιητος καὶ φίλος εὐλικρινῆς τῆς τάξεως καὶ τῆς δικαιοσύνης. Διὰ τὴν μεγάλην του δικαιοσύνην ἐπωνομάσθη «δίκαιος Ἀριστείδης».

Οἱ σύμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν δυσκαρεστηθέντες διὰ τὸν ἀλαζονεύκὸν τρόπον καὶ τὴν προδοσίαν τοῦ Παυσανίου, ἐγκατέλιπον αὐτοὺς καὶ προσῆλθον πρὸς τὸν Ἀριστείδην, ὃστις κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ νέαν συμμαχίαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ σύμμαχοι ὑπεχρεοῦντο νὰ παρέχωσιν οἱ μὲν ἴσχυρότεροι καὶ κάτοχοι στόλου πλεῖα, πάντες δὲ ἀνδρας καὶ χρήματα πρὸς ἔξανολούθησιν τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου. Ἰδρύθη δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ταμείον ἐν τῇ Ἱερᾷ νήσῳ Δήλῳ καὶ ἀπαντες οἱ σύμμαχοι ἀνέθεσαν εἰς τὸν Ἀριστείδην νὰ προσδιορίσῃ τί ἔπειτε νὰ συνεισφέρῃ ἑκάστη πόλις τῆς συμμαχίας. Οἱ Ἀριστείδης πτωχὸς ἦλθεν εἰς τὰ πράγματα καὶ πτωχὸς ἀπέθανε (467 πρὸ Χριστοῦ). Διηλθούν διὰ τῶν χειρῶν του ἀπειρα χρήματα καὶ ἐν τούτοις, ὅτε ἀπέθανε, δὲν ἀφῆκεν ὅπερε τὰ ἔξοδα τῆς ταφῆς του· ἀλλ’ οἱ Ἀθηναῖοι τιμῶντες τὰς μεγάλας ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός, ὅχι μόνον ἐκήθευσαν αὐτὸν διὰ δημοσίας δαπάνης, ἀλλὰ καὶ ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν τέκνων του.

27. Κέμων.

Μετὰ τὸν Θεμιστοκλέα καὶ τὸν Ἀριστείδην διηρύθυνε τὰ πράγματα τῶν Ἀθηνῶν ὁ Κέμων, ὁ υἱὸς τοῦ ἐνδόξου Μιλτιάδου, ὃστις ἦτο ἀνὴρ γενναῖος, φιλόπατρις, φιλότιμος καὶ μεγαλόδωρος· ἐξη-

κολούθησε τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον μετὰ μεγάλης δραστηριότητος καὶ ἐνίκησε τοὺς ἔχθροὺς εἰς πολλὰς μάχας.

Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐπικίνδυνοι πειραταὶ ἔβλαπτον τὴν ναυτιλίαν ἔχοντες τὴν φωλεάν των εἰς τὴν νῆσον Σκῦρον ὁ Κίμων κατέστρεψεν αὐτοὺς καὶ ἐκυρίευσε τὴν νῆσον.

Μετὰ ταῦτα ὁ Κίμων ἐπλευσεν εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ συναντήσας τὸν περισκὸν στόλον πλησίον τῶν ἐκδολῶν τοῦ Εὔρυμέδοντος ποταμοῦ κατέστρεψεν αὐτόν, κυριεύσας καὶ διακόσια πλοῖα ἀποβιβάσας δὲ τὸν στρατόν του εἰς τὴν ἔηράν, ἐνίκησε πάλιν μετὰ πεισματώδη μάχην τοὺς βαρδάρους. Μετὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ θάρρους καὶ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ὥρμησεν ὁ Κίμων καὶ κατὰ τῶν ὀγδοήκοντα φοινικιῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἦσαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Παμφυλίας, καὶ ἐβύθισεν αὐτά· καὶ τοιουτοτρόπως ὁ Κίμων ἐκέρδησεν εἰς μίαν ἡμέραν τρεῖς νίκας, αἵτινες θεωροῦνται ως ἐν τῶν λαμπροτάτων κατορθωμάτων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν.

Ἐκ τῶν ἐκστρατειῶν τούτων ὁ Κίμων ἐκόμισεν εἰς Ἀθήνας ἀπειρα λάφυρα, τὰ δποῖα μετεχειρίσθη πρὸς ὀχύρωσιν καὶ καλλωπισμὸν τῆς πόλεως.

Ο Κίμων ἤτα πλουσιώτατος, τὸν δὲ πλοῦτόν του ἐδαπάνα ἀφειδῶς χάριν τοῦ λαοῦ. Ἡ θύρα τῆς οἰκίας του οὐδέποτε ἐκλείετο εἰς τοὺς πτωχούς· δοτις ἡθελεν εἰσῆρχετο καὶ ἔτρωγεν. Ἐκ τῶν ἀγρῶν του καὶ ἐκ τῶν κήπων του ἀφίέρεσε τοὺς φράκτας διὰ νὰ εἰσέρχωνται ἐλευθέρως οἱ πολῖται καὶ λαμβάνωσι καρπούς· καθ' ἐκάστην δὲ διένεμε χρήματα καὶ ἐνδύματα εἰς τοὺς πτωχούς καὶ πολλὰ ἄλλα καλὰ ἐπρατεν.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κίμωνος σεισμὸς φοβερός, τοῦ δποίου ὅμοιον δὲν ἐνεθυμοῦντο οἱ Ἑλληνες, ἐκλόνισε τὴν Δακωνικήν. Χάσματα γῆς ἀνεῳχθησαν, ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ταΰγέτου λίθοι μεγάλοι κατέπεσσον. Αὐτὴ ἡ Σπάρτη τιναχθεῖσα δεινῶς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, κατεστράφη καὶ εἰκοσακισχίλιοι περίπου ἐκ τῶν κατοίκων τῆς ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια αὐτῆς. Τότε οἱ Εἴλωτες καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἐπανέστησαν καὶ κατέλαβον τὴν Ἰθώμην, καὶ οὕτως ἥρχισεν ὁ τρίτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος. Οἱ Σπαρτιάται ἐστειλαν καὶ ἐζήτησαν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων. Οὗτοι τότε διὰ προτροπῆς τοῦ Κίμωνος ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς Σπάρτην μετὰ τεσσάρων χιλιάδων δπλιτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἦδυν ἥθησαν οὕτωι νὰ κυριεύσωσιν ἀμέσως τὸ φρούριον τῆς Ἰθώμης, ὅπου εἶχον ὀχυρωθῆ ὁ ἐπα-

ναστάται, οἱ Σπαρτιάται ὑπώπτευσαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀπέπεμψαν τὸν Κίμωνα μετὰ τῆς ὅπ' αὐτὸν στρατιᾶς, πρὶν ἡ πέση ἡ Ἰθώμη, μὲ τὴν πρόφασιν, ὅτι δὲν ἔχουσι πλέον χρεῖαν αὐτοῦ. Ἡ ὕδρις αὕτη παρώργισε τοὺς Ἀθηναίους, κατὰ τοῦ Κίμωνος, οἱ δὲ ἔχθροί του ἐνήργησαν νὰ ἔξοστρακισθῇ ἐπὶ δέκα ἔτη.

Ἐνῷ ὁ Κίμων εὑρίσκετο εἰς τὴν ἔξορίαν, οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πόλεμον πρὸς τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἡ μάχη μεταξὺ τῶν δύο ἔχθρων στρατῶν μετ' ἀλλγον ἐμελλε νὰ ἀρχίσῃ, ὅτε παρουσιάσθη αἴφνης εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων ὁ Κίμων ζητῶν νὰ πολεμήσῃ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης εἰς τὴν πρώτην γραμμήν ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ ἀπέρριψαν τὴν αἰτησίν του. Τότε ὁ Κίμων ἔδωκεν εἰς τοὺς φίλους του τὴν πανοπλίαν του, οὗτοι δὲ συνενωθέντες περὶ τὸ εὐγενές τοῦτο τρόπαιον, ἥγανισθησαν γενναίως καὶ ἔπεισον ἐν τῇ μάχῃ ἀπαντες.

Οἱ Ἀθηναῖοι μαθόντες τὴν διαγωγὴν ταῦτην τοῦ Κίμωνος ἀνεκάλεσαν αὐτὸν ἐκ τῆς ἔξορίας κατὰ πρότασιν αὐτοῦ τοῦ ἀντιπάλου του Περικλέους (454 π. Χρ.). Ο Κίμων ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του, ἔξηκολούθησε τὴν αὐτὴν στρατιωτικὴν πολιτικήν· συνεφιλίωσε τὰς Ἀθήνας μὲ τὴν Σπάρτην καὶ κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἔξακολουθήσωσι τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον.

Ο Κίμων ἔπλευσε πάλιν εἰς τὴν νῆσον Κύπρον διὰ νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Πέρσας. Ἐνῷ δὲ ἐποιήρκει τὸ Κίτιον, ἥσθενησε καὶ ἀπέθανε περὶ τὸ ἔτος 449 πρὸ Χριστοῦ.

Οἱ συναγωνισταὶ τοῦ Κίμωνος ἔξέπλευσαν ἐκ Κιτίου φέροντες τὸ σῶμά του εἰς Ἀθήνας· συναντήσαντες δὲ μέγαν ἔχθρικὸν στόλον πρὸ τῆς Κύπρου κατέστρεψαν αὐτὸν· Κατόπιν ἀποβιβασθέντες εἰς τὴν νῆσον κατεδίωξαν τοὺς καταφυγόντας εἰς αὐτὴν ἔχθρούς καὶ τοὺς κατέστρεψαν. Μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας νίκας αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἥλευθερώθησαν, οἱ δὲ Πέρσαι δὲν ἐτέλμων νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τῶν παραλίων τῆς Παμφυλίας.

28. Περιεκλῆσ.

Ο Περικλῆς ἦτο υἱὸς τοῦ Ξενθίπου τοῦ νικήσαντος τοὺς Πέρσας ἐν Μυκάλῃ· ἐγεννήθη τὸ ἔτος 495 π. Χρ. καὶ ἀνῆκεν εἰς οἰκογένειαν πλουσίαν καὶ περιφανεστάτην· εἰς τὴν ἐκ τοῦ γένους δὲ λαμπρότητα τοῦ Περικλέους προσέθηκεν ἡ φύσις ἀπειρα προτε-

ρήματα καὶ ἡ ἀγωγὴ καὶ μελέτη τὰς ἐξοχωτάτας τῶν ἀρετῶν, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἀπέκτησε ταχέως μεγάλην δύναμιν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνέλαβε μετὰ τὸν Κίμωνα τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. Ὁ Περικλῆς ἀπέφευγε τὰς διασκεδάσεις, συνανεστρέφετο μὲ τοὺς ἐξόχους ἄνδρας τῆς ἐποχῆς του, ἵτο ἀτάραχος καὶ μεγαλόφρων· οὕτε αἱ εὐτυχίαι τὸν ἔκαμνον νὰ μπερηφανεύηται, οὕτε αἱ δυστυχίαι τὸν κατέβαλλον. Συχνὰ δὲν ἐνεφανίζετο εἰς τὸ πλῆθος· μόνον δὲ τὸ περόκειτο περὶ μεγάλου ζητήματος, μετέβαινεν εἰς τὴν συνέλευσιν καὶ ὥμιλει. Τοιαύτη δὲ ἵτο ἡ εὐγλωττία του, ὥστε οἱ σύγχρονοι του ἔλεγον, δτὶ δημηγορῶν δ Περικλῆς ἥστραπτεν, ἔθρόντα καὶ ἔφερεν εἰς τὴν γλώσσαν τὸν κεραυνόν.

Ο Περικλῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐκυβέρνησε τὰς Ἀθήνας ὡς ἀνώτατος ἄρχων. Καθ' ὅλον δὲ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐδόξασε καὶ ἐλάμπρυνε τὴν πόλιν. Οἱ ἀθηναῖκοι στρατοὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡγωνίζοντο νικηφόροι πρὸς τοὺς Θηβαίους, ἐκυρίευσαν τὴν ἀποστατήσασαν Σάμον καὶ κατέλαβον τὸ Βυζάντιον, ὃ δὲ ἀθηναϊκὸς στόλος ἐκυριάρχει τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἡνάγκαιζε τοὺς κατοίκους τῶν νήσων νὰ πληρόνωσι φόρους εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἐκ τῶν φόρων τούτων συνηθροίζοντο πολλὰ χρήματα εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζετο διάφοροι πρὸς διχύρωσιν καὶ καλλωπισμὸν τῆς πόλεως. Ἀπετελείωσε τὰ μακρὰ τείχη τὰ ἐνώνοντα τὰς Ἀθήνας μὲ τὸν Πειραιᾶ, τὰ ὁποῖα εἰχεν ἀρχίσει δι Κίμων, καὶ ἐστόλισε τὰς Ἀθήνας μὲ λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς. Τότε ἀνηγέρθη ἐν Ἀθήναις τὸ Ωδεῖον. Τότε ἴδρυθη ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὑπὸ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν Καλλικράτους καὶ Ἰκτίνου δι μεγαλοπρεπέστατος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, δστις καλεῖται Παρθενών, δστις ἐστοίχισε περὶ τὰ πεντήκοντα ἑκατομμύρια σημειριῶν δραχμῶν. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου ἡ κτινούσσει τὸ χρυσολεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ περιφανὲς ἔργον τοῦ Φειδίου. Τότε ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνηγέρθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρίστου καλλιτέχνου Μηνησικλέους τὰ ἐφάμιλλα τοῦ Παρθενῶνος κατὰ τὴν καλλονὴν καὶ τὸ μέγεθος Προπύλαια, τῶν ὁποίων ἡ διπάνη ἀνῆλθεν εἰς ἐνενήκοντα περίπου ἑκατομμύρια σημειριῶν δραχμῶν. Τότε ἐπερατώθη καὶ δι ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης (κοινῶς λεγομένης Ἀπτέρου Νίκης), δστις ἀνηγέρθη πρὸς αἰωνίαν ἐνθύμησιν τῆς νίκης τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Περσῶν. Τότε τέλος ἤρχισεν ἡ οἰκοδόμησις τοῦ Ἐρεγχθείου καὶ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.

Ἐπὶ πάντων δὲ τῶν καλλιτεχνικωτάτων τούτων ἔργων τὴν γενικὴν ἐποπτείαν εἶχεν δὲ μέγας καλλιτέχνης Φειδίας.

Οἱ Περικλῆς δὲν ἦτο μόνον μέγας πολιτικὸς ἀνήρ, ἀλλὰ καὶ στρατηγὸς ἄριστος. Ἐπειδὴ δὲ προέβλεπεν ὅτι ταχέως οἱ Σπαρτιᾶται ἔνεκα φθόνου θὰ ἐπέπιπτον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐφύλαττεν εἰς ἴδιατερον ταμεῖον ἑδδομήκοντα ἐκατομμύρια δραχμῶν καὶ εἰχε καὶ τριακόσια πλοῖα πάντοτε ἔτοιμα πρὸς πόλεμον.

29. Ηελοποννησιακὸς πόλεμος.

Θάνατος Περικλέους.

Οἱ Σπαρτιᾶται μὲν φθονερὸν ὅμιμα ἔθλεπον τὴν αὐξανομένην δύναμιν τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν τῆς ἀντιζηλίᾳ δὲ ταύτης προῆλθεν δὲ λεγόμενος Ηελοποννησιακὸς πόλεμος, δυτὶς διήρκεσεν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἔτη (431—404 πρ. Χρ.), ἔλαθον δὲ μέρος εἰς αὐτὸν ὅλαι σχεδὸν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις.

Οἱ Σπαρτιᾶται, αἵτινες ἦσαν ἰσχυρότεροι τῶν Ἀθηναίων κατὰ ἔτη, εἰσέβαλλον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἡρήμονον αὐτήν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ δόποιοι ἦσαν ἰσχυρότεροι τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ θάλασσαν, ἐλεγχάτουν τὰ παράλια τῆς Ηελοποννήσου.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ πολέμου φοβερὰ νόσος ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἥτις διήρκεσε περὶ τὰ τρία ἔτη καὶ ἐπέφερε μεγάλην καταστροφήν. Θύμα τῆς ἐπαράτου ταύτης ἀσθενείας ἐπεσε καὶ αὐτὸς δὲ Περικλῆς.

30. Καταστροφὴ τῶν Ηλαταῖών καὶ τὸ ἐν Σφακτηροίᾳ πάθημα τῶν Σπαρτιατῶν.

Οἱ θάνατος τοῦ Περικλέους ἦτο δυστύχημα μέγα διὰ τοὺς Ἀθηναῖους, διότι ἔκτοτε ἡ διοίκησις τῆς πόλεως περιέπεσεν εἰς χείρας διεφθαρμένων δημαγωγῶν. Τοιοῦτος δημαγωγὸς ἦτο καὶ ὁ βυρσοδέψης Κλέων, δυτὶς κατώρθωσε νὰ λάβῃ μεγάλην ἰσχύν.

Τό τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου οἱ Σπαρτιᾶται ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀρχίδαμον ἐπορεύθησαν κατὰ τῶν Πλαταιέων, συμμάχων τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Πλαταιεῖς ἀντέστησαν ἡρωικῶς ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐπὶ τέλους δημοσίες ἡγανάσθησαν ὑπὸ τῆς πείνης· νὰ παραδώσωσι τὴν πόλιν εἰς τοὺς ἐχθρούς. Οἱ Σπαρτιᾶται τοὺς μὲν ἀνδρας ἐφόνευσαν, τὰς δὲ γυναῖκας ἐξήγραπόδισαν καὶ τὴν πόλιν κατηδάφισαν ἐκθεμελίων.

Ο σπουδαιότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἦτο τότε ὁ Δημοσθένης. Οὗτος περιπλέων τὰ παράλια τῆς Μεσσηνίας κατέλαβε τὴν Πύλον κατὰ τὸ ἔδυτον ἔτος τοῦ πολέμου. Οἱ Σπαρτιάται ἀπεφάσισαν διὰ πάσης θυσίας νὰ ἐκδιώξωσιν ἐκεῖθεν τοὺς Ἀθηναίους. ὅμως δὲ ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον Σφακτηρίαν τετρακόσιοι καὶ εἴκοσι Σπαρτιάται καὶ προσέβαλον τοὺς Ἀθηναίους. Ἡ προσδολὴ ὅμως ἀπεκρούσθη καὶ οἱ Σπαρτιάται ἀπεκλείσθησαν εἰς τὴν ἔρημον ταύτην νῆσον. Μετὰ μακροχρόνιον δὲ πολιορκίαν ἤναγκασθησαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες πολλοὺς μὲν τῶν Σπαρτιατῶν ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ ἄλλους ἔφεραν αἰχμαλώτους εἰς τὰς Ἀθήνας. Μετὰ ταῦτα ὅμως, ἐπειδὴ οὕτοι ἐνικήθησαν πλησίον τῆς Ἀμφιπόλεως ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, συνωμολογήθη διὰ μεσιτείας τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων Νικίου πεντηκονταετής εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης (421 πρὸ Χρ.).

31. Η κατά τὴς Σικελίας ἐκστρατεία. ·Αλκιβιάδης.

Οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀπεφάσισαν νὰ πέμψωσι πολυάριθμον στρατὸν καὶ στόλον κατὰ τὴς Σικελίας, ὅπως κυριεύσωσιν αὐτήν.

Ο Ἀλκιβιάδης ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 452 πρὸ Χρ., ἥτο δὲ συγγενῆς τοῦ Πλεικλέους καὶ μαθητῆς τοῦ Σωκράτους. Εἶχεν ἐκ φύσεως τὰ μέγιστα τῶν προτερημάτων καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐλαττωμάτων. ἥτο δηλαδὴ πλούσιος, ὡραῖος, πεπαιδευμένος, μεγαλοψής καὶ ῥήτωρ ἔξοχος, ἀλλὰ καὶ ἐπιπόλαιος, αὐθάδης καὶ ματαιόφρων.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεμψαν πολυάριθμον στρατὸν καὶ στόλον κατὰ τὴς Σικελίας καὶ διώρισαν στρατηγοὺς τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν Νικίαν καὶ τὸν Δάμαχον. Ἄλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης πρὶν προσορμισθῆ ὁ στόλος εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἀνεκλήθη, ὅπως ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων δι' ἀσέβειάν τινα πρὸς τὰ ἱερὰ τῆς πόλεως. Οὗτος ὅμως φοδούμενος περὶ τῆς ζωῆς τοῦ κατέφυγεν εἰς τὸ Ἀργος· μαθὼν δὲ ἐκεῖ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, μετέβη εἰς τὴν Σπάρτην καὶ παρεκίνησε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ βοηθήσωσι τοὺς Συρακουσίους. Οἱ Ἀθηναῖοι κατ' ἀρχὰς ἐνίκων ἐν Σικελίᾳ. Κατόπιν ὅμως, ὅτε ἔφθασεν ὁ στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν Γύλιππος μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ἐνικήθησαν καὶ ἔχασαν τὸν στόλον των καὶ τὸ ἄγθος τοῦ στρατοῦ των (413 π. Χρ.).

**32. Νέκας τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ θάνατος αὐτοῦ—
Τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.**

Οἱ Ἀλκιβιάδης δυσαρεστηθεὶς κατόπιν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, μετέθη εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐψήφισαν τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀλκιβιάδης προσεπάθησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του νικητῆς καὶ τροπαιούχος. Τοῦτο δὲ καὶ κατώρθωσε, διότι κατενίκησε τοὺς Δακεδαιμονίους πρῶτον μὲν εἰς δύο ναυμαχίας παρὰ τὴν Σηστὸν καὶ τὴν Ἀδυδον, ἔπειτα δὲ λαμπρῶς παρὰ τὴν Κύζικον. Τέλος δέ, ἀφοῦ ἐκυρίευσε τὰς παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον χώρας καὶ ἐστερέωσε πάλιν τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης καὶ τῆς Προποντίδος, κατέπλευσεν εἰς Πειραιὰ φέρων ἀπειρα λάφυρα καὶ σύρων πολλὰ ἔχθρικὰ πλοῖα. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέχθησαν αὐτὸν μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ, τὸν ἐστεφάνωσαν διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ τὸν ἔχειροτόνησαν πρῶτον ἄρχοντα τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου.

Ἡ δόξα τοῦ Ἀλκιβιάδου δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον. Οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν τόσον ἀστατοι, ὥστε ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους πάλιν τὸν καθῆρεσαν καὶ ἐξέλεξαν δέκα νέους στρατηγούς, ἐκ τῶν ὅποιων τὰ πρωτεῖα εἶχεν ὁ Κένων. Τότε ὁ Ἀλκιβιάδης μετέθη εἰς τὴν Θράκην, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν Περσῶν.

Μεταξὺ τῆς Λέσβου καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπάρχουσιν αἱ Ἀργινοῦσαι νῆσοι. Πληγσίον τούτων συνήφθη κρατερὰ ναυμαχία μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Δακεδαιμονίων, κατὰ τὴν ὅποιαν νικηταὶ ἀνεδέχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτη οἱ Δακεδαιμονίοι ἀπώλεσαν ὑπὲρ τὰς ἔβδομήκοντα πέντε τριήρεις καὶ αὐτὸν τὸν ναύαρχον αὐτῶν Καλλικρατίδαν.

Τὸν Καλλικρατίδαν διεδέχθη ὁ Λύσανδρος, ὁ ὅποιος ἔπλευσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐκυρίευσε τὴν Λάμψακον, γῆτις ἡτο σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πλέοντες κατὰ πόδας μετὰ ἀκατὸν δγδοήκοντα πλοίων, προσωριμίσθησαν τότε παρὰ τοὺς Αἰγαίους ποταμοὺς ἀπέναντι τῆς Λαμψάκου. Ἐκεῖ δὲ ὁ φεληθεὶς ὁ Λύσανδρος ἐκ τῆς ἀπερισκεψίας τῶν στρατηγῶν τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες εἶχον ἀφήσει κενὰ τὰ πλοῖα καὶ εἶχον διασκορπισθῆ ἐις τὴν παραλίαν, ἐπιπίπτει αἰφνηδίως καὶ συλλαμβάνει πάντα τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων πλὴν ἐννέα. Καὶ τὰ μὲν δικτὸν κατέψυγον ὑπὸ τῶν Κόνων εἰς τὴν Κύπρον, τὸ δὲ ἄλλο,

ἡ Πάραλος, ἔπλευσεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἀνήγγειλε τὴν καταστροφήν.

Μετὰ ταῦτα δὲ Δύσανδρος ἔπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐποιεῖσθαι τὰς Ἀθήνας. Οἱ Ἀθηναῖοι στενοχωρούμενοι ὑπὸ τῆς πείνης ἥναγκάσθησαν μετὰ πολλὰς διαπραγματεύσεις νὰ δεχθῶσιν εἰρήνην, διὰ τῆς ὁποίας ὑπεχρεώθησαν νὰ κρημνίσωσι τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς, νὰ παραδώσωσι τὰ πλοῖά των ἐντὸς δώδεκα, νὰ ἔχωσι μετὰ τῶν Δακεδαιμονίων τοὺς αὐτοὺς ἔχθρους καὶ φίλους καὶ νὰ ἀκολουθῶσιν αὐτοὺς εἰς πᾶσαν ἐκστρατείαν. Οὕτως ἐτελείσθησεν δὲ Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὃστις ἐκλόνισεν ἐκ βάθρων τὴν Ἑλλάδα καὶ προητοίμασε τὸν ὅλεθρον αὐτῆς.

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης δὲ Δύσανδρος παρέδωκε τὴν κυβέρνησιν τῶν Ἀθηνῶν εἰς τριάκοντα ἄνδρας, οἵ δόποιοι διὰ τὰς ἀπανθρώπους καὶ σκληράς των πράξεις ὀνομάσθησαν τύραννοι. Ἐνεκα τούτου πολλοὶ φιλελεύθεροι πολιταὶ ἥναγκάσθησαν νὰ φύγωσιν ἐξ Ἀθηνῶν· μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Θρασύβουλος, ὃστις μὴ διποφέρων νὰ βλέπῃ τὴν πατρίδα του ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν τυράννων, ἀνέλαβε νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτήν. Ἡμέραν τινὰ λοιπὸν καταλαμβάνει μετὰ ἑδομήνοντα δμοφρόνων τὴν κώμην Φυλήν, καὶ ἐκεῖθεν καταβαίνει εἰς τὴν Μουνιχίαν. Οἱ τύραννοι ἐξεστράτευσαν ἐναντίον των, ἀλλ’ ὁ Θρασύβουλος, μετὰ τοῦ δόποιου ἥνωθησαν καὶ πολλοὶ ἀλλοὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησε τοὺς τυράννους καὶ τοὺς ἥναγκας νὰ φύγωσιν ἐξ Ἀθηνῶν. Οὕτως ἐλαβε πέρας ἡ ἔξουσία τῶν τριάκοντα τυράννων καὶ ἀποκατέστη πάλιν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

33. Σωκράτης (469—399).

Ο Σωκράτης ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου καὶ τῆς μαίας Φαιναρέτης. Ο Σωκράτης ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ἥκολούθησε τὴν τέχνην τοῦ πατρός του, κατόπιν δμως παρήγησε ταύτην καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδήν. Κατώρθωσε δὲ διὰ τῆς μεγάλης ἐπιμελείας του νὰ γίνη σοφώτατος. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἐπαναφέρη τοὺς συμπολίτας του εἰς τὴν εὐθείαν δόδον, ἤρχισε νὰ διδάσκῃ αὐτούς, οὐχὶ δμως εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλ’ εἰς τὸ ὕπαιθρον, εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν τεχνιτῶν, εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τοὺς περιπάτους, εἰς τὰ καταστήματα τῆς πόλεως καὶ ὅπου εὑρισκεν αὐτούς. Τοὺς ἐδίδασκε δὲ νὰ εἰνε ἐνάρετοι, διότι ἡ ἀρετὴ εἰνε τὸ μέγιστον καὶ

λίθων ἄνευ ἀσθέστου καὶ ἀμμου τείχη καὶ ἀκροπόλεις. Τὰ πελώρια καὶ θαυμάσια ταῦτα διχυρώματα ὡνομάζοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων «Κυκλώπεια τείχη», διότι ἐπίστευον ὅτι ἔκτισαν αὐτὰ οἱ μυθολογούμενοι μονόφθαλμοι Κύκλωπες. Δείψανα τοιούτων κολοσσιαίων κτισμάτων σύζονται εἰς τὴν Τίρυνθα, εἰς τὰς Μυκήνας καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

3. "Ελληνες.

Οι "Ελληνες κατήγοντο ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ οἱ Πελασγοί, ἀλλ' ἥσαν πολεμικώτεροι τῶν Πελασγῶν. Οὗτοι ἦλθον ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ κατώρθωσαν μὲ τὸν χρόνον νὰ καταβάλωσι τοὺς Πελασγοὺς καὶ νὰ γίνωσιν αὐτοὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος.

Οι "Ελληνες ἥσαν διηρημένοι εἰς τέσσαρας φυλάς, εἰς τοὺς Αἰολεῖς, εἰς τοὺς Δωριεῖς, εἰς τοὺς Ιωνας καὶ εἰς τοὺς Αχαιούς.

4. Οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ ἀρχαῖοι "Ελληνες ἐπίστευον εἰς πολλοὺς θεούς.

Οἱ θεοὶ τῶν ἥσαν προσωποποίησις τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως. Οἱ "Ελληνες ἐθεοποίησαν τὸ φῶς, τοὺς ἀνέμους, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ ὅλας τὰς δυνάμεις καὶ τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως. Εἶχον θεοὺς τῆς θαλάσσης, τῶν ποταμῶν, τῶν δασῶν, τῆς σφίας, τοῦ ἐμπορίου, τῆς γεωργίας. Παρεδέχοντο δὲ ὅτι οἱ θεοὶ τῶν εἶχον ἀνθρωπίνην τὴν μορφήν, ἀνθρώπινα τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ πάθη, ἀνθρωπίνας τὰς ἀνάγκας· ἀλλὰ διὰ τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ νέκταρος τρέφοντες καὶ δροσίζοντες τὸ σῶμα, ἔμενον πάντοτε νεαροί, ἀνοσοί καὶ ἀθάνατοι.

Οἱ μεγάλοι θεοὶ τῶν Ἑλλήνων ἥσαν δώδεκα καὶ ἔδραν αὐτῶν εἶχον τὸν ὑψηλὸν Ὀλυμπὸν. Ἐπ' αὐτοῦ εἶχον τὰ μέγαρα αὐτῶν οἱ ἀθάνατοι, ἀπηλλαγμένοι μόχθων καὶ φροντίδων.

Οἱ δώδεκα Ὀλύμπιοι θεοὶ ἥσαν οἱ ἔξης· δὲ Ζεύς, η Ἡρα, δὲ Ποσειδῶν, δὲ Ἀρης, δὲ Ἀπόλλων, δὲ Ἡφαιστος, δὲ Ἀρτεμις, η Ἄθηνα, η Ἀφροδίτη, η Δημήτηρ, δὲ Ἐρμῆς καὶ η Ἑστία. Εἶχον δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους θεούς καὶ θεάς, τὸν Πλούτωνα, τὸν Διόνυσον, τὰς ἐννέα Μούσας, τὰς τρεῖς Χάριτας, τὰς Νη-

ὕψιστον ἀγαθόν, τὸ δποῖον ὀφειλουσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐπιδιώκωσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ο Σωκράτης ἡκολουθεῖτο πάντοτε ὑπὸ πολλῶν νεαρῶν φίλων, οἵτινες προσεκολλήθησαν εἰς αὐτὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν του.⁴⁰ Ἀλκιδιάδης, ὁ Κριτίας, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Πλάτων καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς ἄνδρες ἦσαν μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους.

Ο μέγας οὗτος φιλόσοφος κατηγορήθη ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν του, δtti διαιφθείρει τοὺς γένους καὶ διδάσκει ἐναντίον τῆς θρησκείας. Ο Σωκράτης παρουσιάσθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δίκης πρὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ ἀπελογήθη θαυμασίως ἀποδείξας τὸ φεῦδος τῆς κατηγορίας. Ἄλλ' ἡ πλειονοφηφία τῶν δικαστῶν ἐκηρύχθη κατ' αὐτοῦ καὶ κατεδικάσθη ὁ μέγας τῆς ἀληθείας διδάσκαλος νὰ πίῃ τὸ κώνειον.

Ο Σωκράτης ἔμεινεν ἐν τῇ φυλακῇ ἐπὶ ἕνα μῆνα. Κατὰ τὸ χρονικὸν δὲ τοῦτο διάστημα ἥρχοντο οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι του εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ τὸν προέτρεπον νὰ δραπετεύσῃ. Ο Σωκράτης ὅμως δὲν ἔδέχθη τὴν πρότασιν, διὰ πειστικωτάτων δὲ λόγων ἀπέδειξεν εἰς τὸν Κρίτωνα, δtti καθῆκον τοῦ πολίτου εἶνε νὰ πείθηται εἰς τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος. Τοιουτοτρόπως ὁ μέγας φιλόσοφος, δποῖος καὶ ὑπὸ τῆς Πυθίας ἀνεκηρύχθη σοφώτατος πάντων τῶν ἀνδρῶν, ἔπιεν ἀτάραχος τὸ κώνειον καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 70 ἑτῶν (399 πρὸ Χρ.).

34. Κύρου ἀνάδασις καὶ κάθοδος τῶν μυρίων.

"Οτε ἐβασίλευεν ἐν Περσίᾳ ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Β', ὁ ἐπικαλούμενος Μνήμων, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κύρος ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ· συναθροίσας δὲ ἐκατὸν χιλιάδας βαρβάρων καὶ δεκατρεῖς χιλιάδας Ἐλλήνων μισθοφόρων ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου. Οἱ δύο ἀντίπαλοι στρατοὶ συνηντήθησαν πλησίον τῆς Βαδυλῶνος καὶ συνῆψαν φονικὴν μάχην. Κατ' αὐτὴν οἱ Ἐλληνες ἐνίκησαν τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν τεταγμένους Πέρσας· ἀλλ' ὁ Κύρος ἐφονεύθη καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ μετ' αὐτοῦ βάρβαροι ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου οἱ Ἐλληνες στρατηγοὶ συνελήφθησαν διὰ δέλου ὑπὸ τοῦ σατράπου Τισσαφέρνους καὶ ἐθανατώθησαν. Ἄλλ' ὁ ἐλληνικὸς στρατός, ἂν καὶ ἔμεινεν ἄνευ στρατηγῶν,

δὲν παρεδόθη. Ἀμέσως ἐξέλεξεν νέους στρατηγούς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπισημότερος ἦτο ὁ Ξενοφῶν. Τότε δὲ ἥρχισεν ἡ περίφημος κάθιδος τῶν μυρίων, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἐπιστρέφοντες οὗτοι Ἐλληνες ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα, μέχρις οὗ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν πόλιν Τραπεζοῦντα (400 π. Χρ.).

Ἡ νικηφόρος αὕτη πορεία τῶν Ἐλλήνων διὰ μέσου τοῦ περισικοῦ ιράτους θεωρεῖται ώς ἐν ἀπὸ τὰ παράδοξα κατορθώματα εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἴστορίαν.

35. Ἀγησίλαος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ Ἀρταξέρξης ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τελείαν ὑποταγῆν. Αὕται ζμως ἀντέστησαν εἰς τὴν αἰτησίν του καὶ ἐπεκαλέσθησαν τὴν βοήθειαν τῆς Σπάρτης, ἥτις ἔστειλεν ἀμέσως τὸν ἀνδρεῖον βασιλέα τῆς Ἀγησίλαου μὲν στρατόν.

Οἱ Ἀγησίλαος ἀποδίξας εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν ἐνίκησεν εἰς πολλὰς μάχας τοὺς Πέρσας. Ἐνῷ δημοσίᾳ διενοεῖτο νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ κέντρον τῆς Περσίας, τὸ περισκὸν χρυσὸν ἐδημιουργήσεν ἐπικίνδυνον συμμαχίαν κατὰ τῆς Σπάρτης, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις. Καὶ ἔξεστράτευσε μὲν ταχέως ὁ Λύσανδρος κατ’ αὐτῶν, ἀλλ’ ἐνικήθη ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Ἀλιάρτου.

Οἱ Ἀγησίλαος τότε ἡναγκάσθη νὰ σπεύσῃ πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Ἐπιστρέψαν δὲ εἰς τὴν Σπάρτην ἀπήντησε τοὺς ἔχθρούς παρὰ τὴν Κορώνειαν καὶ ἐνίκησεν αὐτούς.

Οἱ Σπαρτιάται κατὰ ἔηράν ἦσαν νικηταί: ἀλλὰ κατὰ θάλασσαν ὁ ναύαρχος τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου Κόνων, δστις εἶχεν ὑπὸ τὴν ἀδηγὴν τοῦ καὶ τὸν περισκὸν στόλον, ἐνίκα τὸν στόλον τῶν Δανειδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιάται βλέποντες δτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀντιταχθῶσι πρὸς τόσους ἔχθρούς, ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην τὸν πονηρὸν Ἀνταλκίδαν καὶ δι’ αὐτοῦ συνωμολόγησαν τῷ 378 πρὸ Χρ. τὴν ἐπονείδιστον Ἀνταλκίδειον εἰρήνην, διὰ τῆς ὁποίας παρέδωκαν εἰς τοὺς βαρβάρους τὰς ἐλληνίδας πόλεις.

36. Κατάληψις τῆς Καδμείας καὶ ἐλευθέρωσις αὐτῆς. Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας.

Οἱ στρατηγὸι τῆς Σπάρτης Φοιβίδας διερχόμενος μετὰ στρατοῦ διὰ τῆς Βοιωτίας, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν Μακεδονίαν, κατέλαβε

διὰ δόλου τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν, καλουμένην Καδμείαν (383 πρὸ Χρ.). Οἱ Σπαρτιάται μαθόντες τοῦτο, ἐτιμώρησαν μὲν τὸν Φοι-
βίδαν, ἄλλον ἐκράτησαν τὴν Καδμείαν καὶ διώρισαν Θηβαίους ἀρ-
χοντας φίλους των νὰ κυβερνῶσι ταύτην.

Οἱ Θηβαῖοι ἤρχαν νὰ ὑποφέρωσιν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῶν
τριάκοντα τυράννων. Διὰ τοῦτο πολλοὶ φιλελεύθεροι Θηβαῖοι κατέ-
ψυγον εἰς τὰς Ἀθήνας. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐν Ἀθήναις ψυγάδων ἦτο
καὶ ὁ Πελοπίδας, ἀνὴρ εὐγενῆς καὶ γενναῖος.

Οἱ Πελοπίδαις καὶ οἱ ἄλλοι πρόσφυγες συνώμοσαν νὰ ἐλευθε-
ρώσωσι τὴν πατρίδα των καὶ συνενογθῆσαν μετ' ἄλλων συμπολι-
τῶν των ἐν Θήβαις. Νύκτα τινὰ λοιπὸν τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους
379 πρὸ Χρ. οἱ συνωμόται εἰσῆλθον μετημφιεσμένοι εἰς Θήβας,
ἐφόνευσαν τοὺς ὀλιγαρχικοὺς καὶ ἀνεκήρυξαν τὰς Θήβας ἐλευθέ-
ρας. Ἐπειτα ἐπολιόρκησαν τὴν Καδμείαν καὶ ἤναγκασαν τὴν
Σπαρτιατικὴν φρουρὰν νὰ ἀναχωρήσῃ.

Οἱ Πελοπίδαις ἐσύστησε τὸν ιερὸν λόγον ἀποτελούμενον ἐκ
τριακοσίων νέων ἀρίστων οἰκογενειῶν· καὶ τὴν μὲν ἀρχηγίαν τοῦ
στρατοῦ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἐπαμεινώνδαν, αὐτὸς δὲ ἦτο ἀρχηγὸς τοῦ
ἱεροῦ λόγου.

Οἱ Πελοπίδαις εἶχε στενὸν φίλον τὸν Ἐπαμεινώνδαν, ὃστις
κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς, ἀλλὰ πτωχῆς οἰκογενείας. Οἱ δύο οὗτοι
ἀνδρες ἔδόξασαν τὴν πατρίδα των.

37. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη καὶ ἡ ἐν Μαντινείᾳ. Θάνατος Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου.

Οἱ Θηβαῖοι διὰ τῶν δύο ἐνδόξων στρατηγῶν των, τοῦ Ἐπαμει-
νώνδου καὶ Πελοπίδου, κατώρθωσαν νὰ ὑποτάξωσιν ἀπάσας τὰς
ἐν Βοιωτίᾳ πόλεις. Οἱ Σπαρτιάται μὴ ἀνεχόμενοι τὴν πρόσοδον ταύ-
την τῶν Θηβαίων ἀποστέλλουσι κατ' αὐτῶν τὸν νεαρὸν βασιλέα
των Κλεόμβροτον μετὰ δεκατεσσάρων χιλιάδων ὀπλιτῶν. Ἀπέ-
ναντι τοῦ Κλεόμβρότου παρετάχθησαν ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πε-
λοπίδας μετὰ ἐξ χιλιάδων Θηβαίων. Ἡ μάχη συνεκροτήθη εἰς τὰ
Λεύκτρα τῆς Βοιωτίας τὸν Ἰούλιον τοῦ 371 πρὸ Χρ. Κατ' αὐτὴν
οἱ Σπαρτιάται ἐνικήθησαν κατὰ κράτος καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν
Κλεόμβροτος ἐφονεύθη.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς παρὰ τὰ Λεύκτρα μάχης ἦσαν φο-
βερὰ διὰ τοὺς Σπαρτιάτας. "Ολοι οἱ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ σύμμα-

χοί των ἀπεστάτησαν καὶ ἡγώθησαν μὲ τοὺς Θηβαίους. Οἱ δὲ Ἀρκάδες ἀπεφάσισαν νὰ κτίσωσι παρὰ τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας τὴν Μεγαλόπολιν. Οἱ Σπαρτιᾶται ἡθέλησαν νὰ τοὺς ἐμποδίσωσιν, οὗτοι δὲ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Θηβαίων. Τότε δὲ Ἐπαμεινώνδας εἰσάλλει εἰς τὴν Πελοπόννησον, λεηλατεῖ τὴν Λακωνίαν καὶ φθάνει ἀνεῦ ἀντιστάσεως μέχρις αὐτῆς τῆς Σπάρτης. Ἐκεῖθεν δὲ Ἐπαμεινώνδας ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ἔνθα ἔκτισεν ἐκ νέου τὴν πόλιν Μεσσήνην. Προσκαλέσας δὲ τοὺς πανταχοῦ διεσκορπισμένους Μεσσηνίους συνήκισεν αὐτοὺς εἰς τὴν νέαν ταύτην πόλιν. Ἀφοῦ δὲ ἔστησεν ἐναντίον τῆς Σπάρτης τὰ δύο δύχυρά ταῦτα φρούρια, τὴν Μεγαλόπολιν καὶ τὴν Μεσσήνην, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὰς Θήβας.

Οἱ Ἐπαμεινώνδας ἔκαμε καὶ τρεῖς ἀλλας ἐκστρατείας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἵνα ἐνδυναμώσῃ τοὺς συμμάχους του. Ή τελευταία ἐκστρατεία του ἔγινε κατὰ τὸ 362 πρὸ Χρ. Οἱ Σπαρτιᾶται τότε ἀντεπεξῆλθον κατ' αὐτοῦ μὲ δλας των τὰς δυνάμεις καὶ συνῆψαν πλησίον τῆς Μαντινείας φονικωτάτην μάχην κατὰ τὴν δυποίαν ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι, ἀλλὰ τὴν νίκην ἐξηγόρασαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ των.

Οἱ φίλοις τοῦ Ἐπαμεινώνδου Πελοπίδας ἐφονεύθη ἐν ἔτος πρότερον εἰς πόλεμόν τινα κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, βασιλέως τῶν Φερῶν τῆς Θεσσαλίας. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν αἱ Θήβαι κατέπεσον εἰς ἀσημότητα.

ΒΘ. ΕΠΙΛΕΞΙΟΣ ΟΥ Μακεδών.

Τρεῖς πόλεις μέχρι τοῦδε ἔλαθον ἀλληλοδιαδόχως τὴν ἥγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ Σπάρτη, αἱ Ἀθῆναι καὶ αἱ Θήβαι. Ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς αὗται ἔνεκα τῶν ἀδιαλείπτων πολέμων ἐξηγντλήθησαν. Τότε δὲ νέον ἰσχυρὸν αράτος ἀνεφάνη πρὸς βορρᾶν, ἡ Μακεδονία, χώρα καὶ αὐτὴ ἑλληνική.

Τὴν Μακεδονίαν ἀνέδειξεν δὲ Φιλιππος, ἀνακηρυχθεὶς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας τῷ 359 πρὸ Χρ. Ἀφοῦ δὲ ἐτακτοποίησε τὸ κράτος του, συνέλαβε τὴν μεγάλην ἴδεαν νὰ καταστῇ ἥγεμὼν τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἐνώσῃ ἄπασαν τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν Περσίαν. Ἀφορμὴν δὲ διὰ νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος τῷ ἔδωκε πόλεμός τις μεταξὺ Θηβαίων καὶ Φωκέων. Οἱ Φωκεῖς ἐκαλλιέργησαν μέρος τῆς γῆς ἀνῆκον εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐνεκα τούτου τὸ Ἀμφικτυονικὸν συγ-

δριον κατεδίκασεν αὐτοὺς εἰς ὑπέρογκον χρηματικὴν ζημιάν. Τότε οἱ Φωκεῖς, ἐπειδὴ δὲν ἥδυναντο νὰ πληρώσωσι τὸ πρόστιμον, διήρπασαν τοὺς θησαυροὺς τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, καὶ ἔτοιμάσαντες ἴσχυρὸν στρατόν, ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Θηβαίων, διότι εἰς αὐτοὺς τὸ συνέδριον εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του. Ο πόλεμος οὗτος ὠνομάσθη ἴερὸς διαρκέσας δέκα ἔτην ἐπὶ τέλους οἱ Θηβαῖοι ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τοῦ Φιλίππου. Οὗτος δὲ προθύμως ἔδραξε τὴν εὐκαιρίαν ταύτην. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς Φωκεῖς. Τὸ δὲ Ἀμφιτυονικὸν συνέδριον ἀπεφάσισε νὰ καταστραφῶσιν αἱ πόλεις τῆς Φωκίδος, αἱ δὲ δύο ψῆφοι αὐτῶν γὰρ δοθῶσιν εἰς τὸν Φιλίππον.

39. Δημοσθένης. Η ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη.

Φοβερὸς ἀντίπαλος τοῦ Φιλίππου ἦτο δὲ Ἀθηναῖος Δημοσθένης, διὰ μέγας ῥήτωρ τῆς ἀρχαιότητος. Ο Δημοσθένης ἀπεκάλυπτε τὰ κατακτητικὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου καὶ ἐξηρέθιζε τοὺς Αθηναίους ἐναντίον του.

Ο Φιλίππος μετά τινα ἔτη εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Δοκορούς, οἵτινες ἐκαλλιέργησαν μέρος γῆς ἀνῆκον εἰς τὸν ἐν Διλφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Αφοῦ δὲ ἐνίκησεν αὐτούς, ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μακεδονίαν, κατέλαβε τὴν δύναμιν Ἐλάτειαν (τὸ σημερινὸν Δραχμάνι). Τότε δὲ Δημοσθένης κατέπεισε τὰς Θήρας καὶ ἄλλας πόλεις νὰ συμμαχήσωσι μὲ τὰς Αθήνας κατὰ τοῦ Φιλίππου. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 338 πρὸ Χρ. μάχη πεισματώδης καὶ αἴματηρά συνεκροτήθη ἐν Χαιρωνείᾳ. Ο Φιλίππος ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς ἔχθρούς του.

Ο Φιλίππος πρὸ καιροῦ διενοεῖτο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν. Βλέπων δὲ μετὰ τὴν νίκην ταύτην διὰ τοῦ Κάριθον τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἑλληνῶν πόλεων καὶ ἀνηγορεύθη ἀρχιστράτηγος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν κατὰ τὴν Περσίας πόλεμον. Ἐνῷ σμως ἡτοιμάζετο διὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, ἐδολοφονήθη ὑπό τινος τῶν σωματοφυλάκων του.

40. Ἀλέξανδρος ὁ μέγας.

Αποθανόντος τοῦ Φιλίππου, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, εἰκοσαετῆς τὴν ἥλικαν (336

πρὸ Χρ.). Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας δὲ Ἀλέξανδρος κατέδειξεν ἔξοχώτατα προτερήματα, τὰ δύοτα προηγγελον τὸ μέλλον μεγαλεῖόν του.

Οὐδὲ Ἀλέξανδρος ὅχι μόνον ἐπροικίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως δι' ἔξοχῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ νῦν γέγονε νὰ ἔχῃ διδάσκαλόν του τὸν μέγιστον φιλόσοφον Ἀριστοτέλην. Οὐδὲ μέγας οὗτος διδάσκαλος ἀναλαβὼν τὴν μόρφωσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, κατώρθωσε νὰ ἀναδείξῃ τὸν υἱὸν τοῦ Φιλίππου ἄνθρωπον τέλειον καὶ βασιλέα μέγιστον.

Οὐτε ἀπέθανεν δὲ Φιλίππος, οἵ λαοί, τοὺς δόποίους εἶχεν οὗτος ὑποτάξει, ἀπεστάτησαν. Οὐδὲ Ἀλέξανδρος ὅμως ὥρμησεν ἀμέσως κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ὑπέταξεν. Εὐστρατεύσας δὲ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, διότι καὶ οἱ Ἑλληνες ἐπεχείρησαν νὰ ἀνακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των, ἐποιιόρκησε τὰς Θήρας καὶ κατέστρεψεν αὐτὰς ἐκ θεμελίων. Ελθὼν δὲ κατόπιν εἰς τὴν Κόρινθον ἀνηγορεύθη, σπως καὶ ὁ πατήρ του πρότερον, ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον.

41. Ἐκστρατεῖα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Οὐδὲ Ἀλέξανδρος τῷ 334 πρὸ Χρ. ἀφῆκεν εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπίτροπον τὸν Ἀντίπατρον, αὐτὸς δὲ μετὰ τριάκοντα χιλιάδων πεζῶν καὶ τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων ἵππων διέβη τὸν Ἑλήσποντον καὶ ἐπροχώρησε κατὰ τῶν Περσῶν,

Εἰς τὴν δεξιὰν ὅχθην τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ ἦσαν παρατεταγμένοι, δπως ἀποκρούσωσι τὸν Ἀλέξανδρον, ἐκατὸν χιλιάδες Περσῶν. Αλλ' δὲ Ἀλέξανδρος ὥρμησε πρῶτος εἰς τὸν ποταμὸν μετὰ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ λυσσώδη μάχην ἐνίκησε κατὰ κράτος τοῦ Πέρσας.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην νίκην δὲ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε πρὸς νότον καὶ ἡλευθέρωσεν ὅλας τὰς ἐλληνικὰς πόλεις, αἱ δόποιαι ἦσαν ὑποτεταγμέναι εἰς τοὺς Πέρσας. Κατόπιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Συρίαν, δπου τὸν περιέμενεν δὲ Δαρεῖος μετὰ τετρακοσίων χιλιάδων πεζῶν καὶ ἐκατὸν χιλιάδων ἵππων. Μάχη αἱματηρὰ συνεκροτήθη παρὰ τὴν πόλιν Ἰσσὸν (333 π. Χρ.). Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν κατὰ κράτος καὶ δὲ Δαρεῖος ἐτράπη εἰς φυγήν· δλη δὲ ἡ σίκογένειά του ἐπεσεν αἰχμάλωτος εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην δὲ Ἀλέξανδρος ὑπέταξεν ἄπανταν τὴν

Συρίαν, τὴν Φοινίκην καὶ τὴν Παλαιστίνην εἰσελθόν δὲ εἰς τὴν Αἰγύπτον, ἔκτισε παρὰ τὸν ποταμὸν Νεῖλον τὴν πόλιν Ἀλεξάνδρειαν.

Οὐ οὐδέποτε οὐδέποτε ἐπιστρέψων ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐνίκησε κατὰ κράτος τὸν Δαρείον τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 331 πρὸ Χρ. εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Ἀρβήλων. Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην νίκην ἐκυρίευσε δῆλας τὰς πρωτευούσας πόλεις τοῦ περσικοῦ κράτους. Μαθὼν δὲ ὅτι σατράπης τις, καλούμενος Βῆσσος, συνέλαβε τὸν βασιλέα Δαρείον καὶ τὸν ἐφόρευσεν, ἔσπευσε πρὸς καταδίωξιν τοῦ φονέως συλλαβὼν δ' αὐτὸν μετά τινας ἡμέρας, τὸν παρέδωκε ζῶντα εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου, ὁ δποῖος τὸν ἐθανάτωσεν.

42. Θάνατος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ διαιρεσίς τοῦ κράτους αὐτοῦ. Διάδοχοι αὐτοῦ.

Οὐ μέγας Ἀλεξάνδρος, ἀφοῦ συνεπλήρωσε τὴν κατάκτησιν τοῦ ἀπεράντου περσικοῦ κράτους, ἐξεστράπευσε κατὰ τῶν Ἰνδῶν καὶ ὑπέταξεν δῆλα τὰ ἔθνη, τὰ δποῖα ὑπῆρχον ἐντεῦθεν τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ. Ἔνῳ δημως προητοιμάζετο νὰ προχωρήσῃ περιτέρω, δι στρατός του εἶχε βαρυνθῆ πλέον καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τότε ἀνήγειρεν ἐκεὶ δώδεκα βαμοὺς τῶν Ὀλυμπίων θεῶν ὡς ἔσχατον σημείον τῆς ἐκστρατείας του καὶ ἔπειτα ἐπέστρεψεν εἰς τὰ Σοῦσα καὶ ἐκείθεν εἰς Βαθυλῶνα, δποῦ ἤρχισε νὰ ἐργάζηται δραστηρίως, δπως διαδώσῃ τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν εἰς τὸ ἀπέραντον κράτος του. Δυστυχῶς δὲ θάνατος δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἐπιτελέσῃ τὰ μεγάλα σχέδιά του. Οἱ διερβολικοὶ κόποι τὸν κατέβαλον, καὶ τῷ 323 πρὸ Χρ. προσβληθεὶς ὑπὸ σφροδροῦ πυρετοῦ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 33 ἐτῶν Ἐρωτηθεὶς δὲ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου εἰς ποῖον ἀφίνει τὴν βασιλείαν, ἀπεκρίθη: «εἰς τὸν ἀριστον» καὶ ἔδωκε τὸ δακτύλιον εἰς τὸν στρατηγὸν Περδίκκαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπῆλθε μεγίστη ἀναρχία καθ' ὅλην τὴν μεγάλην ταύτην αὐτοκρατορίαν, διότι δῆλοι σχεδὸν οἱ στρατηγοὶ ἤθελον νὰ γίνωσι διάδοχοι αὐτοῦ. Ἐπὶ τέλος δὲ μετὰ πολλοὺς ἐμφυλίους πολέμους διηγρέθη τὸ κράτος εἰς τέσσαρα βασίλεια, τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας μετὰ τῆς Ἐλλάδος, τὸ βασίλειον τῆς Θράκης, τὸ βασίλειον τῆς Συρίας καὶ τὸ βασίλειον τῆς Αἰγύπτου.

ρητῆς. Πάντες οἱ θεοὶ οὗτοι ἐλατρεύοντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς ναοὺς καὶ εἰς ίερὰ ἄλση διὰ δεήσεων, θυσιῶν, ἀγαλμάτων καὶ ἀφιερωμάτων.

Β. Ἡρωεῖοι χρόνοι.

Εἰς τοὺς παναρχαίους χρόνους λέγεται ὅτι ἀνεφάνησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπίσημοι ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἐπροστάτευσαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των. Οἱ μεγάλοι οὗτοι ἄνδρες ὀνομάσθησαν ἥρωες. Τοιοῦτοι ἥρωες ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεὺς καὶ ἄλλοι.

α'. Ἡρακλῆς.

Οἱ Ἡρακλῆς ἐλέγετο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀλκμήνης. Οὗτος, ὅτε ἔγινεν ἔφηδος, ἔξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἔφθασεν εἰς μέρος ὃπου ἡ ὁδὸς ἔχωριζετο εἰς δύο. Ἐκεῖ σταθεὶς ἐσκέπτετο ποίαν διεύθυνσιν νὰ λάθῃ· τότε παρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν δύο γυναῖκες ἡ Κακία καὶ ἡ Ἀρετὴ καὶ ἐκατέρᾳ παρέστησεν εἰς τὸν Ἡρακλέα τὰ καλά, τὰ δποῖα θὰ ἀποκτήσῃ, ἐὰν τὴν ἀκολουθήσῃ. Οἱ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ ἤκουσε μετὰ προσοχῆς καὶ τὰς δύο, ἐπροτίμησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν Ἀρετήν.

Οἱ δώδεκα ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους.

Οἱ Ἡρακλῆς μετὰ θαυμαστῆς εὐψυχίας καὶ γενναιότητος ἐτέλεσε κατὰ διαταγὴν τοῦ ἔξαδέλφου του Εύρυσθέως, βασιλέως τῶν Μυκηνῶν, δώδεκα ὑπεράνθρωπα κατορθώματα, τὰ δποῖα ὀνομάζονται ἄθλοι· εἴνε δὲ οἱ ἔξῆς :

1. Ἐφόνευσεν εἰς τὸ δάσος τῆς Νεμέας φοιβερὸν λέοντα, ὅστις ἦτο δόφιος καὶ δό τρόμος τῶν πέριξ κατοίκων. Τὴν δορὰν τοῦ λέοντος ἐφόρει ὁ Ἡρακλῆς καθ' ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν ὡς ἐνθύμιον τοῦ πρώτου ἄθλου του.

2. Ἐφόνευσε τὴν πολυκέφαλον Δερναίαν Ύδραν, τῆς δποίας δσάκις ἐκόπτετο ἡ μία κεφαλή, ἐφύτρονον εὐθὺς δύο ἄλλαι.

3. Συνέλαβε τὴν χρυσόκερων καὶ ταχύπουν ἐλαφὸν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τὴν ἐφερεν εἰς τὸν Εύρυσθέα.

4. Συνέλαβε διὰ βρόχου τὸν φοιβερὸν κάπρον, ὅστις ἔζη εἰς τὸ ὄρος Ἐρύμανθον καὶ τὸν ἐφερεν εἰς τὰς Μυκήνας.

5. Ό βασιλεὺς τῆς Ἡλιδος Αὐγείας εἶχεν ἀναρίθμητα ποιμνια, εἰς δὲ τὰ βουστάσια του εἶχε συσσωρευθῆ τόση κόπρος, ὥστε κανεὶς δὲν ἦδύνατο νὰ τὴν καθαρίσῃ. Ό Εὑρυσθεὺς διέταξε τὸν Ἡρακλέα νὰ καθαρίσῃ τὰ βουστάσια ταῦτα εἰς μίαν ἡμέραν. Ό γῆρας πορευθεὶς ἐκεὶ διωχέτευσε τὸ ὅδωρ τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τοῦ Πηγειοῦ εἰς τοὺς στάβλους καὶ τὸ ῥεῦμα τῶν εὐθὺς τοὺς ἐκάθαρισεν.

6. Ἐφόνευσε μὲ τὰ βέλη του τὰ ἀνθρωποφάγα ὤρνεα τῆς Στυμφαλίδος λίμνης.

7. Ἐφόνευσε τὸν βασιλέα τῆς Θράκης Διομήδην καὶ συλλαβὼν τοὺς ἀνθρωποφάγους ἵππους του ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὸν Εὑρυσθέα.

8. Συνέλαβεν ἐν Κρήτῃ τὸν ἄγριον ταῦρον τῆς νήσου ἐκείνης καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὰς Μυκήνας, δὲν δὲ Εὑρυσθεὺς ἀφῆκεν αὐτὸν ἐλεύθερον. Ό ταῦρος τότε ἔφυγεν εἰς τὸν Μαραθώνα.

9. Ἐνίκησε τὰς Ἀμαζόνας, αἱ δποῖαι ἡσαν γυναικες πολεμικώταται καὶ ἐφόνευσε τὴν βασίλισσαν αὐτῶν, Ἰππολύτην, τὸν δὲ πολύτιμον ζωστῆρα της ἔφερεν εἰς τὸν Εὑρυσθέα.

10. Ἐφόνευσεν εἰς τὴν Ισπανίαν τὸν τρικέφαλον γίγαντα Γηρυόνην καὶ ἔφερε τὰς βοῦς αὐτοῦ εἰς τὰς Μυκήνας. Τότε ἔστησεν εἰς τὸν πορθμόν, δστις χωρίζει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς δύο στήλας, αἱ δποῖαι ὠνομάσθησαν Ἡράκλειοι στῆλαι.

11. Μετέβη εἰς τὴν Ἀφρικήν καὶ ἔφερεν εἰς τὸν Εὑρυσθέα τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων.

12. Τέλος δὲ Εὑρυσθεὺς ἐπρόσταξε τὸν Ἡρακλέα νὰ φέρῃ ἐκ τοῦ Ἀδου τὸν Κέρβερον. Ότι δὲ δὲ ο Κέρβερος κύων φύλαξ τοῦ Ἀδου, ἔχων τρεῖς κεφαλὰς καὶ οὐράν μὲ κεφαλὴν δράκοντος. Ό Ἡρακλῆς καταβὰς εἰς τὸν Ἀδην συνέλαβε τὸν Κέρβερον καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὰς Μυκήνας, ἀφοῦ δὲ τὸν ἔδειξεν εἰς τὸν Εὑρυσθέα, τὸν ἐπανέφερε πάλιν εἰς τὸν Ἀδην.

Οὗτοι εἰνει οἱ δώδεκα ἀθλοι τοῦ Ἡρακλέους· ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ πολλὰ ἄλλα ἔνδοξα ἔργα ἔξετέλεσεν δὲ γῆρας καὶ ἀνεδείχθη μέγας εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος· διὰ τοῦτο καὶ οἱ Θεοὶ ἀνταμείθοντες τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, τὸν κατέστησαν ἀθάνατον.

β'. Θησεύς.

Ο Θησεὺς ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζῆνα· ἦτο υἱὸς τοῦ Αἰγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τῆς Αἴθρας, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροιζῆνος Πιτθέως. Ο Αἰγεὺς εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς Τροιζῆνος πρὶν νὰ γεννηθῇ ὁ Θησεὺς.

Οτε ἐμεγάλωσεν ὁ Θησεὺς, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Τροιζῆνος καὶ ἐπορεύθη διὰ ξηρᾶς εἰς Ἀθήνας πρὸς εὔρεσιν τοῦ πατρός του. Καθ' ὅδὸν δέ, παρὰ τὴν Ἐπιδαυρίαν, ἐφόνευσε τὸν Περιφῆτην, τὸν λεγόμενον Κορυνήτην, ὁ δποῖος μὲ σιδηροῦν ῥόπαλον ἔθραυε τὰς κεφαλὰς τῶν ὅδοιπόρων. Ἐπειτα εἰς τὸν ισθμὸν ἐφόνευσε φοιβερόν τινα κακοῦργον καλούμενον Σίνιν, ὁ δποῖος ἐκαλεῖτο καὶ Πιτυοκάμπητης, διότι κάμπτων τὰς κορυφὰς δύο παρακειμένων πιτύων, προσέδενεν ἐπὶ τῆς μιᾶς τὸν ἕνα πόδα τοῦ ὅδοιπόρου, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τῆς ἄλλης πίτυος, τὸν ἔτερον πόδα τοῦ ὅδοιπόρου, καὶ ἐπειτα ἀφινε τὰς πίτυας, ἐκ τῆς διατάσεως τῶν ὄποιών ὁ προσδεδεμένος ἐπὶ τῶν κορυφῶν ὅδοιπόρος διεμελίζετο.

Πρὸ τῆς Μεγαρίδος ἐφόνευσε τὸν Σκείρωνα, ὁ δποῖος ἐπὶ ἀποκρύμνων βράχων πλησίον στενοτάτης ἀτραποῦ παρεμόνευε τοὺς διαβάτας καὶ κατεκρύμνιζεν αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκτοτε οἱ ἀπόκρημνοι βράχοι λέγονται Σκειρωνίδες πέτραι (Κακὴ σκάλα).

Ο Θησεὺς ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Μεγαρίδος, ἀπήντησεν εἰς τὸ ὄρος τῆς Ἀττικῆς τὸ καλούμενον Κορυδαλλὸν φοιβερόν τινα ληστήν, ὁ δποῖος ὡνομάζετο Προκρούστης, Πολυυπήμων ἢ Δαμάστης. Οὗτος συλλαμβάνων τοὺς διαβαίνοντας ἥπλωνεν ἐπὶ κλίνης καὶ τοὺς μὲν μακροτέρους αὐτῆς ἡκρωτηρίαζε, τοὺς δὲ βραχυτέρους ἐξήρθρου, ἵνα τοὺς δώσῃ ἴσον πρὸς τὴν κλίνην μῆκος. Καὶ τοῦτον ἔθανάτωσεν ὁ Θησεὺς διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου.

Ο Θησεὺς, ἀφοῦ ἐπραξε τοιαῦτα ἀνδραγαθῆματα, ἥλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὸν πατέρα του Αἰγέα, ὁ δποῖος τὸν ὑπεδέχθη μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ τὸν ἀνεκήρυξε διάδοχόν του.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος μεγάλας καταστροφὰς ἐπέφερεν ὁ ἄγριος ταῦρος, τὸν δποῖον εἶχε φέρει ὁ Ἡρακλῆς ἐκ τῆς Κρήτης. Ο Θησεὺς μαθὼν τοῦτο, ἐπορεύθη εἰς τὸν Μαραθῶνα

καταδιώξας δὲ τὸν ταῦρον, συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἔφερεν εἰς Ἀθήνας.

Τὸ δεῖαιογάτερον δῆμος ἔργον τοῦ Θησέως εἶνε τὸ ἐπόμενον. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον φονεύσει πρό τινων ἐτῶν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Κρήτης Μίνωος Ἀνδρόγεων. "Ενεκα τοῦ φόνου τούτου δὲ Μίνως ἔξεστράτευσε κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ νικήσας ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς νὰ στέλλωσιν εἰς Κρήτην καθ' ἕκαστον ἕτος ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ παρθένους. "Ἐτρωγε δὲ τούτους δὲ Μινώταυρος, ἀνθρωποφάγον τέρας, τὸ ὅποιον εἶχε σῶμα ἀνθρώπου καὶ κεφαλὴν ταύρου καὶ ἔζη ἐντὸς ἀπεράντου καὶ ἀδιεξόδου σπηλαίου, ὅπερ ἐκαλεῖτο Δαδύρινθος.

"Ο Θησεὺς λυπηθεὶς διὰ τὴν συμφορὰν τῶν Ἀθηναίων, μετέβη εἰς τὴν Κρήτην καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Ἀριάδνης, κατώρθωσε νὰ φονεύσῃ ἐντὸς τοῦ Δαδύρινθου τὸ φοιερὸν θηρίον. Ἐπιστρέψων δῆμος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐληγμόνησεν ἀπὸ τὴν χαράν του νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ λευκοῦ ἵστιου τὸ μέλαν ἴστιον, τὸ ὅποιον εἰς ἔνδειξιν πένθους εἶχεν ἀναρτήσει ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὅτε ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν. Ὁ γέρων Αἰγαῖος ἵδων τοῦτο καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱός του ἀπωλέσθη, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη. "Εκτοτε δὲ ἡ θάλασσα αὔτη ὠνομάσθη Αἰγαῖον Πέλαγος.

"Ἐπιστρέψας δὲ Θησεὺς ἐκ τῆς Κρήτης ἔγινε βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐπράξε πολλὰ καλὰ εἰς τοὺς δῆμος ὑπηκόους του. "Ηνωσε τοὺς δώδεκα δήμους τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κυβέρνησιν καὶ ἐσύστησε τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων. "Ἐπειτα ἤνωσε μετὰ τῆς Ἀττικῆς τὴν Μεγαρίδα καὶ ὠργάνωσε τὰ Ἰσθμια, ἑορτὴν τελουμένην ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος.

"Απέθανε δὲ ὁ Θησεὺς καὶ ἐτάφη εἰς τὴν νῆσον Σκύρον. Ἐντεῦθεν δὲ λαβὼν τὰ δεστὰ αὐτοῦ δὲ μέγας στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Κίμων μετέφερε ταῦτα εἰς Ἀθήνας τῷ 468 πρὸ Χριστοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ λαμπρῶν πομπῶν καὶ θυσιῶν ὑπεδέχθησαν τὰ λείψανα τοῦ παναρχάιου βασιλέως αὐτῶν καὶ ἐκτισαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τὸ Θησεῖον, ναὸν μεγαλοπρεπῆ, ἐντὸς τοῦ ὅποιου κατέθεσαν τὰ δεστὰ του.

6. Τρωικὸς πόλεμος.

Τὸ ἐπιφανέστερον ἔργον τῶν ἡρωικῶν χρόνων τῆς Ἑλλά-

δος είνε ὁ Τρωικὸς πόλεμος. Ἀφορμὴ τοῦ πολέμου τούτου ἦτο
ἡ ἀρπαγὴ τῆς ὥραιας Ἐλένης, τῆς συζύγου τοῦ βασιλέως
τῆς Σπάρτης Μενελάου, ὅπο τοῦ βασιλέως τῶν Τρώων Πάριδος.

Ἡ ἀτιμος αὕτη πρᾶξις τοῦ Πάριδος ἐξήγειρεν ἀγανάκτησιν
εἰς τὰ στήθη ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Πάντες οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἡγε-
μόνες τῆς Ἐλλάδος ἀπεφάσισαν νὰ τιμωρήσωσι τοὺς Τρώας καὶ
ἀποπλύνωσι τὴν εἰς τὸν ὁμόφυλον βασιλέα προσγενομένην ὕδριν.
Ἐκατὸν γιλιάδες Ἑλλήνων καὶ χίλια διακόσια πλοῖα συνηθροί-
σθησαν εἰς τὴν Αὐλίδα τῆς Βοιωτίας ὅπο τὴν διδηγίαν ἐνδόξων καὶ
ἀνδρείων στρατηγῶν. Ἐκεὶ ἥθιον οἱ δύο Ἀτρεῖδαι, ὁ κραταὶς
ἄναξ τῶν Μυκηνῶν Ἀγαμέμνων καὶ ὁ τῆς Σπάρτης Μενέλαος·
ἐκεὶ ὁ πολυμήχανος τῆς Ἰθάκης βασιλεὺς Ὁδυσσεύς, ἐκεὶ οἱ δύο
Αἴαντες· ἐκεὶ ὁ τῆς Πύλου συνετὸς βασιλεὺς Νέστωρ· ἐκεὶ ὁ ἔξ
"Ἄργους κρατερὸς Διομήδης· ἐκεὶ ὁ νεαρὸς τῶν Μυρμιδόνων ἄναξ
Ἀχιλλεύς· ἐκεὶ ὁ Ἰδομενεὺς ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης.

Ἄναχωρήσαντες οἱ Ἑλληνες ἐκ τῆς Αὐλίδος ὅπο τὴν ἀρχι-
στρατηγίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος ἔπλευσαν κατὰ τῆς Τροίας καὶ ἐπο-
λιόρκησαν αὐτήν. Ἡ πολιορκία διήρκεσε δέκα ἔτη, πολλοὶ δὲ ἐκα-
τέρωθεν ἐφονεύθησαν, μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ
Ἐκταρ, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου βασιλέως τῆς Τροίας.

Ἐπὶ τέλους ἡ Τροία δὲν ἔκυριεύθη διὰ τῶν ὅπλων, ἀλλὰ διὰ
τοῦ δόλου. Οἱ Ἑλληνες κατεσκεύασαν μέγαν δούρειον (ξύλινον)
ἴππον καὶ ἐκλεισαν εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀρκετοὺς πολεμιστάς.
Ἀφήσαντες δὲ αὐτὸν ἔμπροσθεν τῆς Τροίας, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν
παρακειμένην νῆσον Τενέδον προσποιούμενοι διὰ ἐπέστρεφον εἰς
τὴν πατρίδα των.

Οἱ Τρῷες μὴ ὑποπτεύοντες κακόν τι, εἰσήγαγον τὸν ἵππον εἰς
τὴν πόλιν ὡς ἀνάθημα εἰς τοὺς θεούς. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἐξῆλθον
οἱ ἐντὸς αὐτοῦ κεκρυμμένοι ἔνοπλοι καὶ ἤνοιξαν τὰς πύλας τῆς
πόλεως εἰς τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου ἐπιστρέψαντας Ἐλληνας. Ἡ πόλις
τότε ἐλεηλατήθη καὶ ἐπυρπολήθη· ὁ γηραιὸς βασιλεὺς Πρίαμος
ἐφονεύθη καὶ μετ' αὐτοῦ συγκατεστράφη δλόνληρος ἡ οἰκογέ-
νειά του.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἑλληνες ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς πατρίδας των
ὑπέφεραν πολλὰ δεινὰ καὶ μάλιστα ὁ Ὁδυσσεύς, ὁ ὅποιος ἐπὶ
δέκα ἔτη περιεπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἔως ὅτου νὰ φθάσῃ εἰς
τὴν πατρίδα του, δημιουργείαν την οποίαν ονόμασε Τηλέμαχος.